

Condicions de vida de la població jove a Barcelona: aspectes socioeconòmics i la qüestió de l'habitatge, 2016-17

Àrea de Drets Socials

BC
N

Desembre 2018

Ajuntament de
Barcelona

Aquest estudi ha estat encarregat pel Departament de Recerca i Coneixement de l'Àrea de Drets Socials a l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB)

Equip investigador:
Fernando Antón-Alonso i Sergio Porcel

Equip estadístic:
Maria Pruna

ÍNDIX

INTRODUCCIÓ: EL FET DE SER JOVE AVUI DIA.....	4
El present informe	6
1. LA POBRESA JUVENIL A LA CIUTAT DE BARCELONA.....	9
1.1. Joves, crisi i recuperació econòmica	9
1.2. Pobresa monetària	13
1.3. Privació material	16
1.4. Una aproximació multidimensional de la pobresa	20
1.5. La participació en el mercat laboral i la precarietat en el treball darrere de la pobresa del jovent barceloní	22
2. UNA JOVENTUT DESIGUAL.....	26
2.1. Joves menys desiguals, però la distància entre rendes altes i baixes s'eixampla	26
2.2. El risc de pobresa no és igual per a tota la població jove.....	28
3. JOVES I HABITATGE	31
3.1. Context complex: preus a l'alça i propietat inaccessible.....	31
3.2. Impacte dels costos de l'habitatge	36
3.3. L'habitatge com amplificador de la desigualtat.....	41
CONCLUSIONS.....	46
REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES.....	49
ANNEX METODOLÒGIC.....	52
Les Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida (EMCV)	52
Descripció dels principals conceptes i indicadors	52

INTRODUCCIÓ: EL FET DE SER JOVE AVUI DIA

La joventut és una etapa de la vida marcada per la transició a l'edat adulta, que es concreta amb les transicions formativa, laboral i residencial. Mitjançant aquestes transicions que marquen aquesta fase amb el signe de la inestabilitat, l'individu recorre el camí cap a l'adulthood, etapa vital caracteritzada per un major grau d'estabilitat. Així mateix, juntament amb la inestabilitat pròpia d'aquesta fase del cicle vital, cal afegir la vulnerabilitat com una altra característica que ajuda a definir la joventut (Iacovou i Aassve, 2007; Moreno et al., 2012; Porcel i Gumà, 2014). La vulnerabilitat entesa des de la fragilitat del jovent davant la necessitat d'afrontar la transició a l'adulthood incorporant-se al món laboral i residencial des d'una posició desigual per manca de recursos educatius, econòmics, d'experiència, entre d'altres, respecte a la població adulta. Aquesta fragilitat, per tant, pot fer que en la transició de la dependència parental a la independència que caracteritza la vida adulta, factors estructurals com la manca d'ocupació i d'ingressos o la insuficiència d'aquests, la precarietat laboral i residencial tinguin una especial incidència.

Durant les darreres dècades, a més, aquest procés de transició a l'adulthood ha guanyat complexitat. Per una banda, el procés d'individualització viscut per les societats occidentals desenvolupades ha incidit en la creació de trajectòries més heterogènies i menys estandarditzades. Si bé en dècades pretèrites el jovent feia transicions força lineals resseguint trajectòries de finalització de l'etapa formativa, incorporació al mercat laboral, formació de parella i emancipació residencial, actualment aquestes trajectòries no responen a un esquema tan predefinit, sinó que incorporen elements de ruptura de la trajectòria tipus que els fan aturar-se o retrocedir, trencant així amb la trajectòria lineal clarament definida històricament (Casal, 1996). Per altra banda, es tracta actualment de trajectòries emmarcades en un context globalitzat en el que l'evolució que han seguit els mercats laborals i els sistemes residencials, han contribuït a un augment de la incertesa, la inestabilitat i els riscos que el jovent ha de fer front i que, com apunten alguns investigadors (Politikon, 2017), els fan conviure amb un major grau de vulnerabilitat que generacions pretèrites. En termes econòmics, les relacions laborals han experimentat un procés de transformació que s'ha prolongat durant les últimes tres dècades, evolucionant des de l'estabilitat i seguretat que proporcionava el contracte social fordista a plantejaments més flexibles associats a una major vulnerabilitat social (Boltanski i Chiapello, 2002; Sennet, 2006). El resultat d'aquest procés de flexibilització ha estat la precarització progressiva de les

relacions laborals que afecten tant a la qualitat de l'ocupació (major temporalitat, subocupació i baixos salaris, fonamentalment) com a la protecció laboral (reducció de les indemnitzacions per acomiadament i de les prestacions socials) (Laparra, 2006; Prieto et al., 2009). La població jove s'ha vist perjudicada especialment per aquestes transformacions en ser subjectes prioritaris de les contractacions precàries quan inicien la incorporació al mercat laboral formal i de la manca de cobertura social en cas de pèrdua o manca de feina. Standing (2011) va situar la població jove en el nucli central del precariat, nova condició social definida fonamentalment per una manca multidimensional de seguretat laboral.

L'habitatge representa un altre element transcendental per entendre les dificultats, inestabilitat i incerteses que el jovent afronta per desenvolupar les seves transicions a l'edat adulta i els seus projectes vitals. Dades procedents de la base d'habitatge assequible de l'OCDE mostren el creixement incessant dels preus dels habitatges des de 1996 —inici de la sèrie— fins a l'esclat de la crisi econòmica i financera l'any 2007 i la posterior recuperació l'any 2012 començant un nou període alcista¹. Juntament amb aquesta tendència global amb matisos locals, està la variació en matèria de règims de tinença. Si bé, des dels anys 1980 del segle passat es va observar una tendència creixent de l'habitatge en règim de propietat (Doling i Ford, 2003; Andrews i Caldera, 2011; Ronald i Elsinga, 2012) accentuada durant la fase de bombolla immobiliària que es va produir a cavall entre els segles XX i XXI, la crisi econòmica ha invertit aquesta tendència en favor del lloguer privat² (Lennartz et al., 2016).

Els sistemes residencials espanyol i català, per la seva banda, es caracteritzen principalment per un creixement molt pronunciat de l'habitatge en propietat des de la segona meitat del segle XX i una manca molt acusada d'habitatge social. Però, en línia amb el que ha passat arran de la crisi econòmica i financera a d'altres contextos internacionals, durant els darrers anys l'habitatge en lloguer a preu de mercat ha guanyat importància a Espanya (de 10,4% el 2007 a 14,3% el 2017) i a Catalunya (de 13,8% a 21,6%). Aquesta transició ha estat especialment acusada entre la població jove espanyola (de 16 a 29 anys). Entre 2007 i 2017 el percentatge de llogaters joves ha passat del 28,4% a 48,9%, un increment de vint punts.

¹ Amb dades de preus reals d'habitatges indexades amb base 100 per a l'any 2010 i recollides per trimestres, la sèrie comença amb el valor dels habitatges en el 77,3% del preu en 1996, pujant fins a representar el 110,8% el segon trimestre de 2007. Després d'una davallada fins al 96,8% al primer trimestre de 2012 tornen a augmentar els preus fins el 109% el segon trimestre de 2016 (<http://www.oecd.org/social/affordable-housing-database.htm>).

² Dades actualitzades d'Eurostat (20/11/2018) mostren que la majoria de països de la Unió Europea han experimentat una davallada en el percentatge de població residint en propietat des de l'inici de la crisi econòmica i financera a excepció d'alguns casos entre els quals cal destacar França i els Països Baixos (increment de 3,9 i 2,8 punts, respectivament).

Aquestes tendències del mercat immobiliari, en interacció amb la precarització creixent del mercat laboral, representen actualment obstacles que dificulten el procés d'emancipació juvenil. L'evolució recent mostra, no obstant, que malgrat aquests condicionants estructurals, hi ha elements conjunturals que influeixen en els processos d'emancipació residencial. Durant el període de bombolla immobiliària molts joves van aprofitar l'oportunitat d'abandonar la llar familiar per independitzar-se. Les facilitats creditícies ofertes pels bancs per a la compra d'habitatge i l'augment de l'ocupació generaren un augment sostingut de la taxa d'emancipació a Catalunya (Serracant i Estivill, 2017), tot malgrat els elevats preus de l'habitatge en propietat i els reduïts parcs d'habitatge en règim de lloguer i d'habitatge social. L'esclat de la crisi econòmica i financera, però, invertí aquesta tendència, reduint progressivament la taxa d'emancipació en un context marcat per la destrucció massiva d'ocupació i la restricció dels crèdits hipotecaris. La recuperació econòmica iniciada l'any 2014 no s'ha traduït encara en un augment de les taxes d'emancipació. La persistent restricció del finançament hipotecari, l'augment dels preus (sobretot en el mercat de lloguer), i la precarietat de la nova ocupació creada, han estat elements que han jugat en contra de la reversió de les dificultats d'emancipació.

Juntament amb els elements conjunturals, cal dir que la vulnerabilitat que afecta el desenvolupament de les trajectòries d'emancipació difereix entre la població jove. Si bé el jovent conforma una categoria social amb unes característiques compartides, no és menys cert que es tracta d'un grup heterogeni internament (Serracant i Fabra, 2013; Porcel i Gumà, 2014; Politikon, 2017). A la inestabilitat, inseguretats i vulnerabilitat pròpia de les transicions a l'edat adulta, alguns dels seus membres hi afegeixen vulnerabilitats específiques resultat de l'origen social, el nivell formatiu, la relació prèvia amb el mercat laboral formal, l'edat i els seus nivells d'ingressos o de les seves famílies (Porcel i Gumà, 2014).

El present informe

Les recerques que aprofundeixen en l'estudi de la pobresa i l'exclusió entre la població jove no són especialment nombroses. La literatura existent sobre la qüestió ha tractat d'explicar les pautes de pobresa entre el jovent des d'una perspectiva internacional i comparada mirant de descobrir els factors que hi tenen una major incidència (Fahmy, 2006; Aasve et al., 2006, 2007; Iacovou i Aasve, 2007). Gràcies a aquests estudis se sap que l'emancipació, no tenir feina o tenir-ne una inestable i el tipus de llar de destí en emancipar-se (unipersonals, amb fills o amb un sol ingrés) són factors que contribueixen a augmentar el risc de pobresa entre el jovent. Les investigacions de

Parisi (2008), Marí-Klose (2010) i Ayllón (2009, 2015) han estudiat la pobresa entre la població jove i la seva relació amb el procés d'emancipació residencial. Cal esmentar també el seguiment que s'ha fet de la problemàtica des de les administracions públiques amb l'Observatori de l'Institut de la Juventud espanyol (INJUVE) i el seu homònim català (Observatori Català de la Joventut) amb múltiples recerques realitzades. En el context de Barcelona destaquen també alguns estudis realitzats pel propi consistori a partir de l'antiga *Enquesta de Joves de la Ciutat de Barcelona* (Ajuntament de Barcelona, 1992, 1997, 2015; Boada i Isach, 2003), així com els realitzats a partir de l'*Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població* (Salvadó, 1998; Ramon i Sintès, 2002; Porcel et al., 2009).

Tanmateix, hi ha una certa manca d'estudis que analitzin la relació entre el jovent i la pobresa, tenint en compte les particularitats del context urbà. L'escassetat de fonts d'informació que permetin treballar a aquesta escala amb dades estandarditzades ha constituït el principal problema fins ara per abordar aquest objectiu. La disponibilitat d'una font d'informació en l'actualitat que permet realitzar aquest tipus d'anàlisi com són les *Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida* obre la possibilitat de fer un seguiment continuat d'aquest fenomen. Tant la tendència ascendent de l'empitjorament de les condicions de vida de la població jove, com l'escàs coneixement de la pobresa i l'exclusió entre el jovent urbà són precisament les raons que motiven aquest informe.

L'informe tracta de donar resposta a les següents preguntes: quins són els riscos de pobresa i exclusió de la població jove barcelonina? Quina ha estat la seva evolució recent? També a la ciutat de Barcelona la població jove ha estat la principal perjudicada per la crisi i la que més triga a recuperar-se en el període post-crisi? Quina és la situació del jovent barceloní des d'una perspectiva metropolitana? Quin és el nivell de desigualtat econòmica existent entre la població jove barcelonina? Quina és la relació del jovent de la ciutat amb l'habitatge en termes d'accessibilitat i quin n'és l'impacte sobre les condicions de vida i la desigualtat?

El treball s'estructura de la següent manera: en un primer apartat s'estudia la relació entre el jovent i la pobresa en les seves diferents manifestacions (privació econòmica, material i multidimensional) a la ciutat de Barcelona atenent a l'evolució durant la crisi i el període de recuperació econòmica, tenint com a referència les dades d'altres àmbits territorials propers com ara l'àrea metropolitana de Barcelona i Catalunya. Aquest apartat també té una secció dedicada a estudiar la participació de la població jove en el mercat laboral, un dels factors explicatius de les seves condicions de vida. Un segon

apartat està destinat a analitzar la desigualtat interna existent entre l'heterogeni grup de la població jove, centrant l'atenció en la desigualtat econòmica i en els riscos diferencials de patir pobresa entre el jovent de la ciutat. Al tercer apartat s'aborda la relació del jovent amb l'habitatge, factor clau juntament amb les relacions laborals de les condicions de vida i dels processos d'emancipació, estudiant l'impacte dels costos de l'habitatge sobre les rendes de les llars i el seu paper com amplificador de les privacions i la desigualtat. Finalment, es dedica una secció a presentar les principals conclusions que s'extreuen dels resultats presentats.

Les anàlisis tenen com a principal font de dades les *Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida 2016-17* elaborades a partir de les últimes edicions de l'*Enquesta de Condicions de Vida* (2016 i 2017) i es complementen amb altres fonts com l'*Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2011* per a l'anàlisi temporal i diverses edicions de l'*Enquesta de Condicions de Vida* de l'Institut Nacional d'Estadística per oferir una anàlisi comparativa entre les dades obtingudes per a Barcelona, l'àrea metropolitana de Barcelona i Catalunya.

1. LA POBRESA JUVENIL A LA CIUTAT DE BARCELONA

1.1. Joves, crisi i recuperació econòmica

La crisi econòmica iniciada l'any 2007 va tenir efectes devastadors sobre la població jove en termes d'ocupació (Gentile, 2013; Politikon, 2017). Per a Catalunya, l'Observatori Català de la Joventut (2018) ofereix al seu darrer informe una panoràmica impactant. A partir de dades de l'*Enquesta de Població Activa* (EPA), es mostra una caiguda sostinguda de la taxa d'activitat de la població jove (16-29 anys) de gairebé 6 punts percentuals (des del 73,3% de l'any 2007 fins el 67,4% de l'any 2013). Aquesta situació no ha estat revertida durant el període post-crisi per la recuperació de l'activitat econòmica. El retard de l'entrada en el mercat laboral formal i l'abandonament de la cerca de feina davant la dificultat de trobar-ne mantenen la davallada de les taxes d'activitat.

Durant la crisi, la destrucció d'ocupació entre el jovent va ser massiva, amb la reducció de la taxa d'ocupació des del 66% del tercer trimestre de 2007 fins al 43,2% del mateix període de 2014 (punt de més baixa ocupació). D'ençà, la recuperació econòmica ha fet créixer l'ocupació en més de 6 punts, fins als 49,3% del tercer trimestre de 2018. El canvi de tendència, però, no ha revertit la gran pèrdua d'ocupació generada per la crisi econòmica (gairebé 23 punts percentuals menys entre 2007 i 2013). Reflex de la destrucció d'ocupació durant la crisi i de l'escassa incidència que està tenint la recuperació de l'activitat econòmica entre el jovent és l'elevada taxa d'atur d'aquest grup de població. Des del mínim assolit per sota del 10% al segon trimestre de l'any 2007 es va passar a un màxim proper al 40% al primer trimestre de 2013. En el període post-crisi les taxes d'atur s'han reduït per aquesta població fins al 20,3%, però restant encara a molta distància de les dades amb les que va començar la crisi.

A banda del lent impacte que està tenint la recuperació econòmica en la incorporació de la població jove al mercat laboral formal, s'ha d'afegir la precarietat dominant en les feines aconseguides i mantingudes pel jovent. Dades actualitzades del tercer trimestre de 2018 mostren que la meitat de la població jove de Catalunya (51,2%) està contractada temporalment, el que els diferencia notablement de la resta dels treballadors assalariats catalans (17%). La tendència en aquesta dimensió de la precarietat laboral es creixent. Després d'una reducció inicial de la taxa de temporalitat entre la població jove com a resultat de l'ajust econòmic i la rescissió de molts contractes temporals d'aquesta població (l'any 2009 la taxa de temporalitat es va situar

en el 35%), la contractació temporal ha anat guanyant pes ininterrompudament des d'aleshores fins afectar a un de cada dos joves en l'actualitat.

Tot plegat configura un escenari en el que les condicions de vida de la població jove han empitjorat considerablement. Si s'observa l'evolució dels principals indicadors de condicions de vida com ara el risc de pobresa o la taxa AROPE (risc de pobresa o exclusió social) a escala europea i espanyola³, es pot concloure que el jovent ha estat un dels grups de població que més ha patit les conseqüències de la crisi econòmica i financera. Les dades d'Eurostat sobre evolució de la pobresa i la taxa AROPE mostren l'important increment dels riscos experimentats per aquest segment poblacional a Europa, però especialment a Espanya. En el cas de la pobresa (gràfic 1), l'augment que es venia produint des de l'inici de la sèrie es va intensificar a partir de l'any 2009 fins arribar-ne al màxim l'any 2016 amb un preocupant 29,6% per després descendir al 28,5% de 2017, molt per sobre del risc de pobresa que registra el conjunt de la població (21,6%) i els joves europeus (21,3%)⁴. Pel que fa al risc de pobresa o exclusió social, les dades mostren la mateixa tendència. L'augment de la taxa AROPE arriba a un punt de inflexió l'any 2009 quan s'intensifica l'increment constant d'anys anteriors que la fa passar del 23,6% (2009) al 38,2% l'any 2015, per baixar fins al 34,8% el 2017. La distància amb el conjunt de població espanyola també és notable en aquest cas, de 8 punts percentuals, i de 7 respecte als joves europeus.

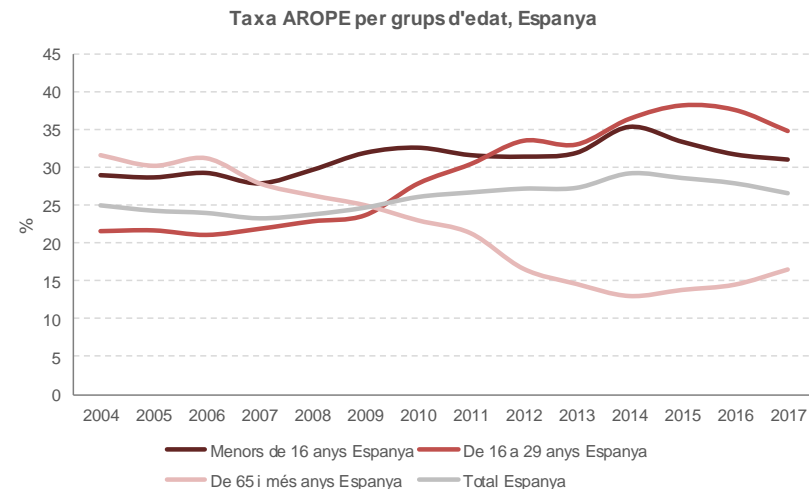
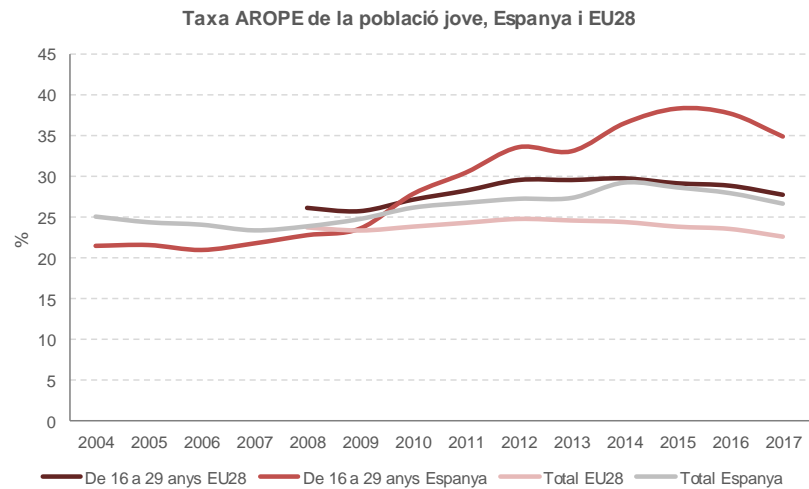
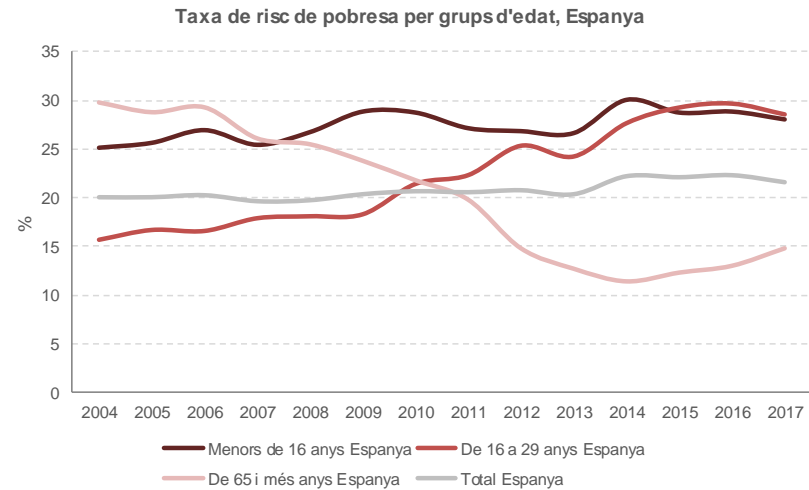
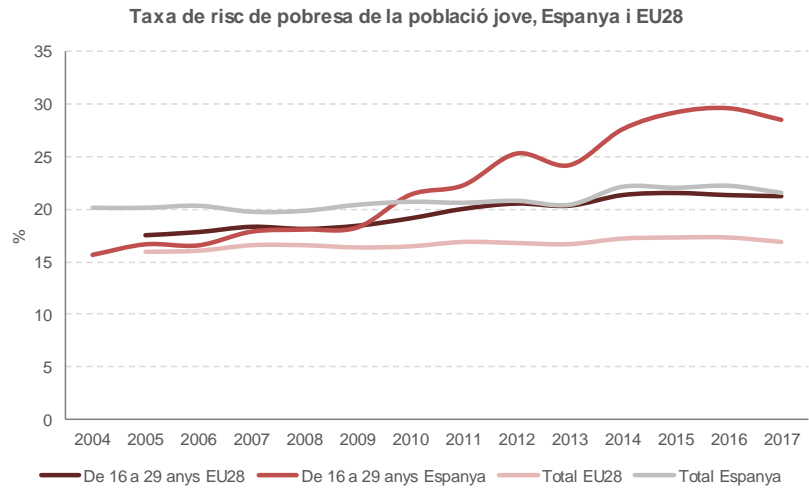
La duresa amb què ha impactat la crisi econòmica en les condicions de vida de la població jove a Espanya es veu també clarament quan es compara amb la resta de grups d'edat. Si bé, actualment els infants i la població jove són els grups socials més vulnerables econòmicament, situant-se pràcticament al mateix nivell, la seva evolució ha estat molt diferent durant els darrers anys. Com es pot observar al gràfic 1, en el cas dels infants, la taxa de risc de pobresa i la taxa AROPE s'han mantingut elevades des de 2004 i s'han mantingut estables durant els anys de crisi i post crisi, evidenciant així el caràcter estructural de la pobresa infantil a Espanya. En canvi, en el cas de població jove, la situació de partida en el 2004 era molt diferent, de fet els nivells de totes dues taxes eren els més baixos. Però a partir del 2009 totes dues taxes comencen a incrementar-se intensament fins arribar a situar-se a nivells similars de les dels infants o fins i tot superant-les com en el cas de l'ARPE. Aquesta evolució

³ Les dades d'Eurostat permeten fer un seguiment d'aquest indicadors a partir d'una sèrie històrica prou àmplia. Per contextualitzar hagués estat interessant haver comptat amb dades per a Catalunya, però l'INE no ofereix dades desagregades per edat a escala de comunitat autònoma i les dades disponibles per grups d'edat a l'Idescat responen a una altra classificació.

⁴ Dades no estrictament comparables per a la població jove de Catalunya procedents de l'Observatori Català de la Joventut (Serracant i Estivill, 2017), mostren una tendència similar, amb un creixement molt accentuat de la taxa de pobresa entre la població jove (15 a 29 anys) de més de 8 punts entre 2008 i 2014 (de 18,1% a 26,8%).

contrasta amb la viscuda per la població gran, que han vist baixar significativament ambdós riscos durant tot aquest període.

Gràfic 1. Taxes de risc de pobresa i AROPE. Espanya i EU 28, 2004-2017

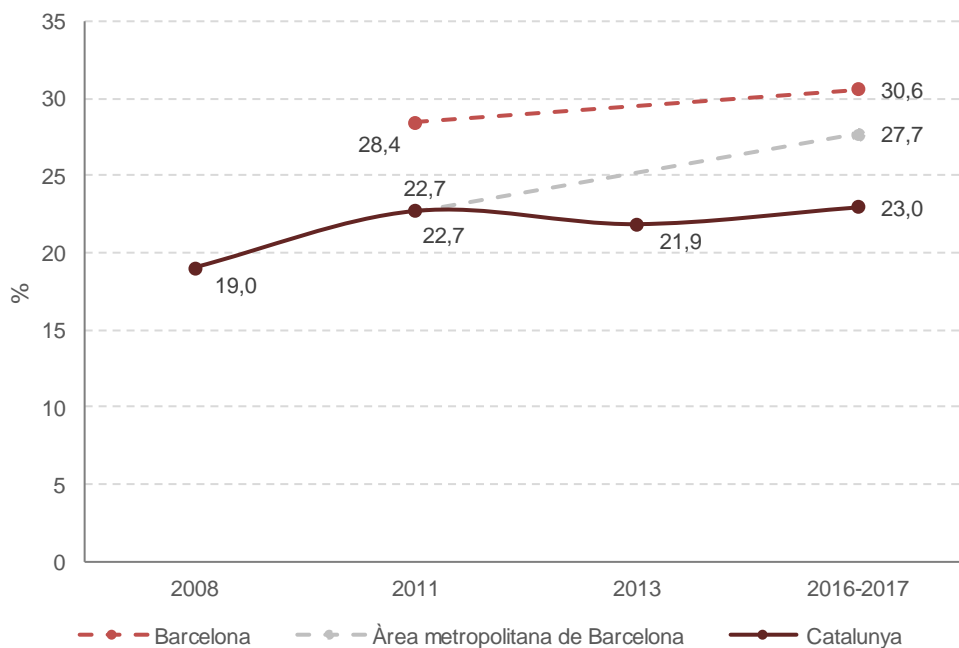

Font: Eurostat, Income and living conditions survey, 2004-17.

1.2. Pobresa monetària

La pobresa afecta al 30,6% de la població jove barcelonina l'any 2016-2017 (gràfic 2). És una taxa tres punts superior a la de la població jove del conjunt de l'àrea metropolitana de Barcelona (27,7%) i set punts per sobre de la registrada per a Catalunya (23%)⁵. En canvi, mentre que a la ciutat de Barcelona l'evolució del risc de pobresa de la població jove s'ha mantingut més o més estable amb un lleuger augment des de 2011 (28,4%), al conjunt metropolità ha experimentat un increment de cinc punts percentuals. Sembla, per tant, que la recuperació de l'activitat econòmica i de l'ocupació no ha repercutit positivament en la reducció de les taxes de pobresa del jovent barceloní.

Gràfic 2. Taxa de risc de pobresa (60% mediana). Població 16 a 29 anys⁶. Barcelona, àrea metropolitana de Barcelona, 2011 i 2016-2017, i Catalunya, 2008-2017⁷

Nota: la taxa de risc de pobresa s'ha calculat en aquest gràfic respecte el llindar de risc de pobresa propi de cada territori (Barcelona, àrea metropolitana de Barcelona, Catalunya).

Font: Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2008, 2011, 2013 i 2017; Idescat i IERMB, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població, 2011; IERMB, Estadístiques metropolitanès sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

⁵ Els llindars de risc de pobresa varien en funció del territori. Així, i de manera il·lustrativa, en el cas de Barcelona el risc de pobresa està definit per a una llar unipersonal a partir d'ingressos anuals inferiors a 11.122,4 €; en el cas de l'àrea metropolitana de Barcelona el llindar baixa a 10.353,4 €; i per a Catalunya es redueix encara més, fins als 10.096,5 €.

⁶ En el present informe s'ha optat per treballar amb la població jove d'edat compresa entre 16 i 29 anys seguint la definició general que es fa a la Llei de Polítiques de Joventut de la Generalitat de Catalunya (Llei 33/2010, de l'1 d'octubre, de polítiques de joventut): "amb caràcter general, el conjunt de persones d'entre setze i vint-i-nou anys amb residència a Catalunya".

⁷ Les dades de Catalunya fan referència a l'any 2017.

Altres dades, però, permeten matisar aquesta conclusió. Malgrat l'evolució negativa de la pobresa moderada durant l'escenari post-crisi, altres expressions més intenses de la pobresa, com són la pobresa severa i l'extrema, han tingut un comportament més favorable (gràfic 3). Ambdues han experimentat reduccions considerables essent de gairebé tres punts en el cas de la pobresa severa (del 13,5% al 10,6%) i de dos punts en el cas de la pobresa extrema (del 7,7% al 5,6%).

Gràfic 3. Taxa de risc de pobresa moderada, severa i extrema. Població 16 a 29 anys. Barcelona, 2011 i 2016-2017

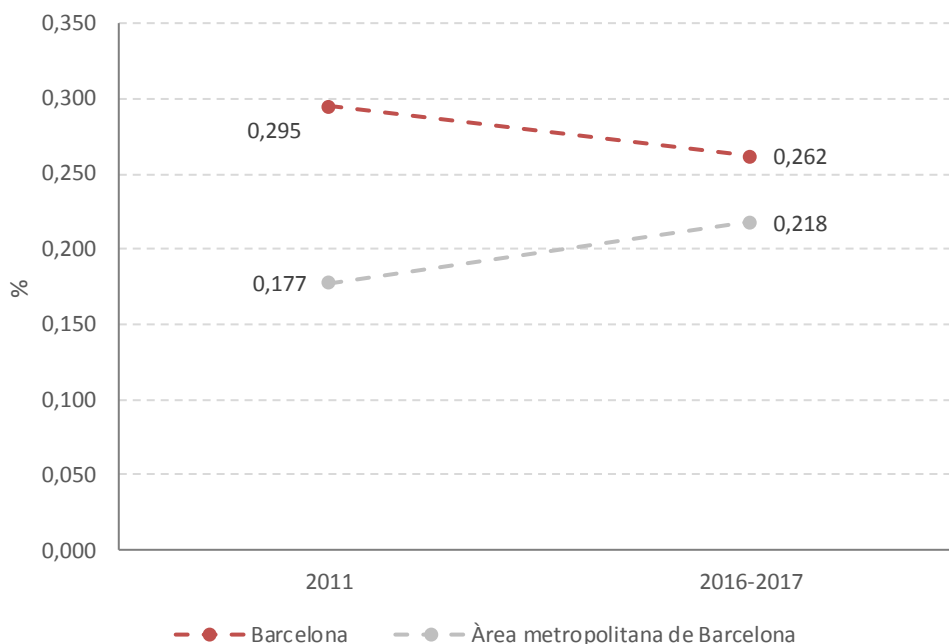
Font: Idescat i IERMB, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població, 2011; IERMB, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

Aquestes dades mostren una reducció de la intensitat de la pobresa entre el jovent barceloní. L'indicador específic d'intensitat de la pobresa, que indica la distància que separa la població en risc de pobresa del llindar que classifica la població entre pobre i no pobre, permet corroborar aquest índex (gràfic 4). La recuperació de l'activitat econòmica, per tant, ha anat acompanyada de la reducció de la intensitat de la pobresa entre el jovent de Barcelona, la qual s'ha reduït del 0,295 l'any 2011 al 0,262 el 2016-17, essent a més, l'únic segment poblacional que presenta aquesta tendència⁸. És a dir, actualment a Barcelona, la població jove pobre ho és menys de pobre que en el context de crisi, una tendència, per cert, que no es registre en el conjunt de la població jove metropolitana. A l'àrea metropolitana de Barcelona la

⁸ Per al conjunt de la població, la intensitat de pobresa ha passat del 0,229 al 0,250; per a la població menor de 16 anys, del 0,205 al 0,206; per a la població adulta (de 30 a 64 anys), del 0,212 al 0,255; i per a la població gran (de 65 anys i més), del 0,177 al 0,202.

pobresa s'ha intensificat entre els i les joves. Tot plegat permet intuir que l'evolució dels ingressos de la població jove de la ciutat central ha estat més favorable que la que resideix en latituds més perifèriques de la metròpoli.

Gràfic 4. Intensitat de risc de pobresa. Població 16 a 29 anys. Barcelona, 2011 i 2016-2017

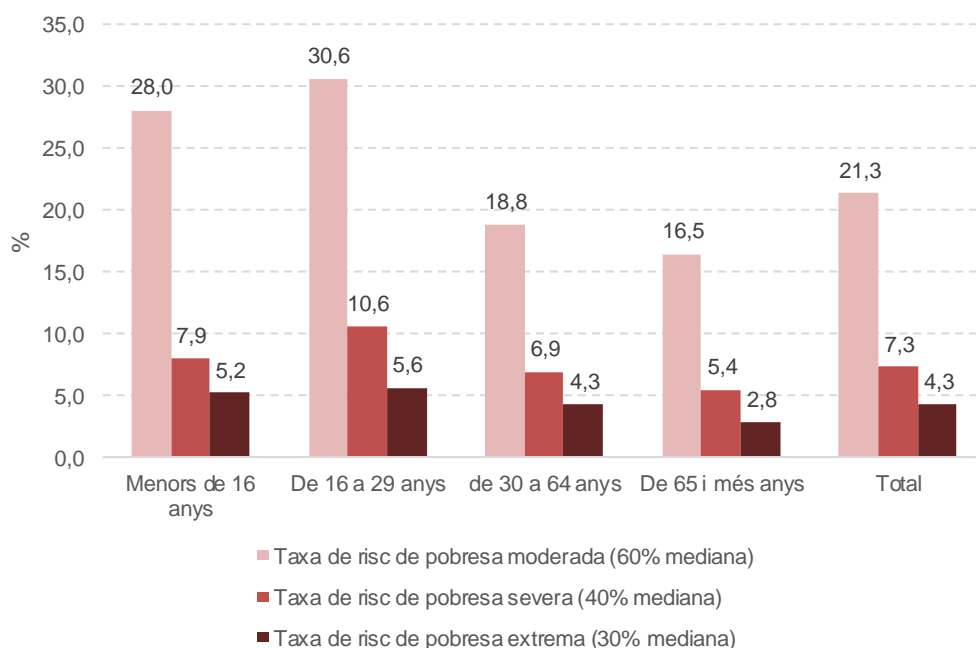

Font: IERMB, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

Un altre aspecte rellevant de la relació entre pobresa i població jove és l'impacte diferencial que té la vulnerabilitat econòmica en aquest grup de població en relació a d'altres grups. Tal com s'ha mostrat en l'apartat introductori, per al jovent europeu i espanyol, la crisi econòmica i financera els va afectar de manera molt severa, la qual cosa es va traduir en un augment molt pronunciat del risc de pobresa entre aquesta població, passant a tenir les taxes de pobresa més elevades entre tots els grups d'edat. Una tendència similar s'observa a Barcelona. A diferència de la població jove, que experimenta un lleuger augment de la taxa de pobresa moderada, entre la resta de grups d'edat el risc de pobresa es redueix. En el cas de la població menor de 16 anys passa del 31,7% al 28%, entre la població adulta del 22,4% al 18,8% i entre la població gran del 20% al 16,5%. Per tant, les dades per al període de crisi i posterior recuperació econòmica a la ciutat de Barcelona confirmen les tendències generals i deixa el jovent com el segment de població més afectat per la recessió econòmica equiparant-lo al de menors de 16 anys, entre els quals els nivells de pobresa s'han mantingut força estables i tenen un component estructural (Navarro-Varas i Porcel, 2018). Per a l'any 2016-2017 la població jove ha passat a ser el col·lectiu amb més

risc de pobresa econòmica en totes les seves expressions, moderada, severa i extrema (gràfic 5).

Gràfic 5. Taxa de risc de pobresa moderada, severa i extrema segons grups d'edat. Total població. Barcelona, 2016-2017

Font: IERMB, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

1.3. Privació material

La relació del jovent amb la pobresa no es mesura únicament des de la perspectiva monetària, sinó que també es pot analitzar des del prisma de la manca de béns, serveis i/o la participació en activitats que són concebudes socialment com a necessitats bàsiques. Aquesta perspectiva basada en el consum permet ampliar la visió sobre les condicions de vida de la població, entenent que la pobresa monetària tan sols en representa una part d'aquesta complexa matriu.

La realitat barcelonina a aquest respecte presenta un panorama especialment greu per al jovent resident a la ciutat (taula 1). El 38% de la població jove de la ciutat viu en llars on no es poden fer front a despeses imprevistes que puguin aparèixer. Les llars amb aquesta població pateixen aquesta inseguretats en major mesura que la població barcelonina en general i que la resta de grups de població en particular, situant-se també molt lluny de les llars amb l'altre grup de població que s'ha vist presenta una major vulnerabilitat, la població menor de 16 anys (32,5%). Aquesta precarietat i inseguretats es fa extensiva a d'altres aspectes, essent el grup de població més afectat en la majoria de privacions, si bé no en proporcions tan elevades. Aquesta situació

s'observa en la possibilitat de gaudir d'una setmana de vacances l'any (32%), en la incapacitat de poder fer front als pagaments associats a l'habitatge o a compres ajornades (17,7%) —en aquest cas essent afectats en la mateixa proporció que els menors de 16 anys (17,3%)—, i en les dificultats per assegurar una temperatura adient a l'habitatge (10%). Únicament en el cas de poder gaudir d'un àpat proteínic la població jove (0,6%), juntament amb els menors (0,5%), presenten un menor nivell de privació material que la resta de grups.

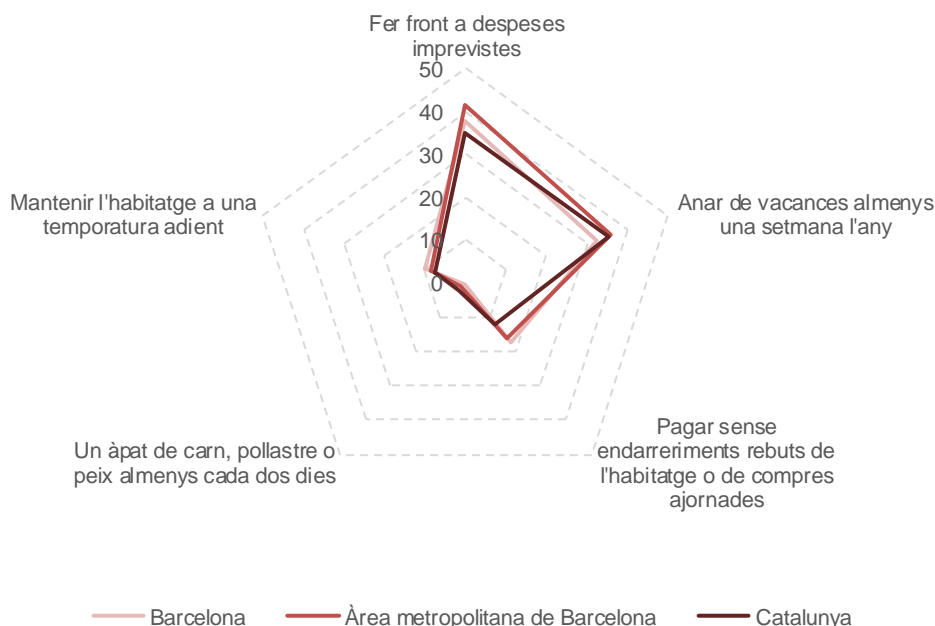
Taula 1. Població afectada per privacions materials segons grups d'edat. Total població. Barcelona, 2016-2017

	<i>Fer front a despeses imprevistes</i>	<i>Anar de vacances almenys una setmana l'any</i>	<i>Pagar sense endarreriments rebuts de l'habitatge o de compres ajornades</i>	<i>Un àpat de carn, pollastre o peix almenys cada dos dies</i>	<i>Mantenir l'habitatge a una temperatura adient</i>
<i>Menors de 16 anys</i>	32,5	28,1	17,3	0,5	8,2
<i>De 16 a 29 anys</i>	37,8	32,1	17,7	0,6	10,0
<i>de 30 a 64 anys</i>	31,0	25,3	10,6	2,1	8,6
<i>De 65 i més anys</i>	27,2	27,8	5,0	3,1	6,6
<i>Total</i>	31,4	27,2	11,4	1,8	8,3

Font: IERMB, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

Per tant, el jovent barceloní pateix una elevada precarietat en comparar-lo amb el conjunt de la població de la ciutat, una situació, però que es torna a veure matisada quan es mira des d'una perspectiva metropolitana o quan es compara amb Catalunya. Si es contrasten les dades de privació material per al jovent del municipi de Barcelona i per al de l'àrea metropolitana es pot concloure que la situació dels primers és menys desfavorable en alguns dels ítems de privació (gràfic 6). És el cas de la possibilitat de fer front a despeses imprevistes (37,8% i 41,5%, respectivament) i d'anar de vacances un cop l'any (32,1% i 36%, respectivament). En ambdós casos, la diferència es de gairebé quatre punts favorable als joves barcelonins respecte al conjunt metropolità. En canvi, en la resta de privacions el jovent de Barcelona està més afectat que el del conjunt de la metròpoli, tot i que cal apuntar l'existència de diferències mínimes. En comparar la situació del jovent barceloní i la del conjunt de Catalunya destaquen les majors dificultats que presenten a la capital els i les joves per mantenir l'habitatge a una temperatura adient (10% i 7,6%, respectivament), per fer front a despeses imprevistes (37,8% i 34,8%, respectivament) i, sobretot, per pagar sense endarreriments els rebuts de l'habitatge o de compres ajornades (17,7% i 12,1%, respectivament).

Gràfic 6. Població afectada per privacions materials segons grups d'edat. Població de 16 a 29 anys). Barcelona, àrea metropolitana de Barcelona i Catalunya 2016-2017⁹

Font: Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2017; IERMB, Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

Però si les diferents vessants de la privació material representen veritables handicaps que repercuteixen negativament en les trajectòries vitals de la població jove i que tindran el seu reflex en posteriors etapes vitals, l'acumulació d'elles representa un agreujant important pel desenvolupament de trajectòries exitoses des del punt de vista personal, però també social. Hi ha dos indicadors estandarditzats a escala europea que permeten mesurar aquesta acumulació de privacions: les taxes de privació material i de privació material severa¹⁰.

A Barcelona, tant la privació material com la privació material severa afectava de manera diferencial a la població jove (gràfic 7). En el primer cas, en proporció semblant als menors de 16 anys (20,8% i 20,5%, respectivament), i en el segon a la població adulta (5,5%). En el cas de la privació material, les diferències són molt marcades respecte al conjunt de la població (més de cinc punts) i de més d'onze punts respecte a la població gran, segment amb menor taxa de privació material. En el cas de la privació material severa, les diferències entre grups es redueixen notablement.

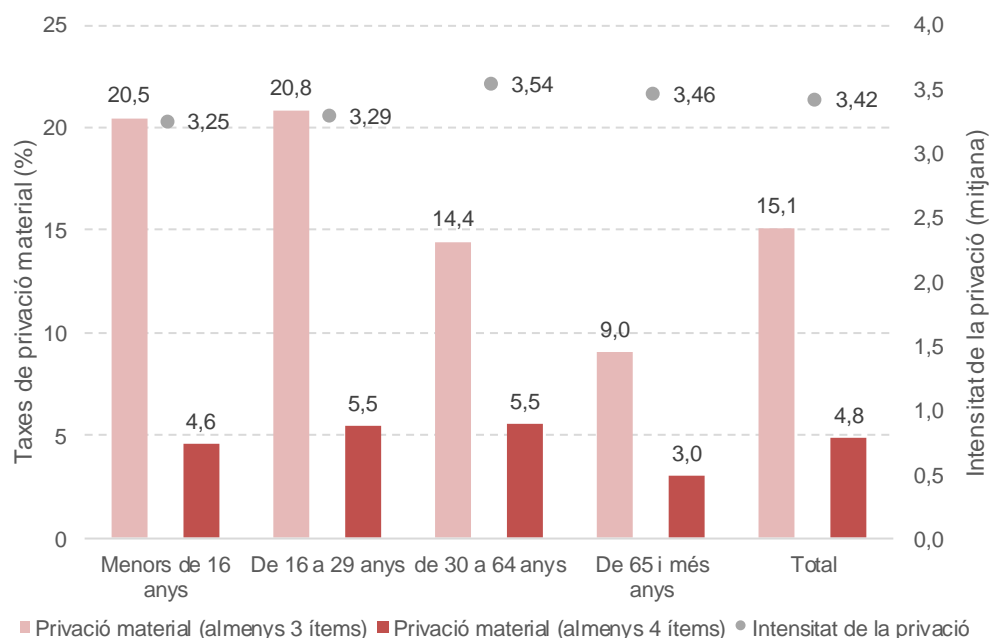
⁹ Les dades de Catalunya fan referència a l'any 2017.

¹⁰ Per mesurar la privació material es consideren els següents ítems: atendre puntualment el pagament de despeses relacionades amb l'habitatge principal (hipoteca/lloguer i serveis relacionats) o de compres ajornades; mantenir l'habitatge a una temperatura adient; capacitat per assumir despeses imprevistes; menjar un àpat de carn, pollastre o peix almenys cada dos dies; anar de vacances almenys una setmana a l'any; disposar d'automòbil i disposar d'ordinador personal. La privació material severa inclou dos ítems més: poder disposar de rentadora i poder disposar de televisió. La taxa de privació material és el percentatge de població amb manca forçada d'almenys 3 dels 9 ítems. La taxa de privació material severa és el percentatge de població amb manca forçada d'almenys 4 dels 9 ítems.

Així, les diferències de la taxa de privació per al jovent i per a la població gran, el grup menys afectat, és de dos punts i mig.

Un altre aspecte sobre el qual aprofundir l'abast de la privació entre el jovent de la ciutat de Barcelona el proporciona la intensitat de la privació material, indicador que mesura la mitjana d'ítems de privació que pateix la població privada. Amb poques diferències entre segments, cal apuntar que en aquest aspecte el jovent es troba en una millor situació que la resta de grups, presentant un indicador per sota de la intensitat general (3,42), similar al de la població menor de 16 anys (3,25) i per sota de la població adulta (3,54), que és el grup més afectat en aquest cas.

Gràfic 7. Taxes de privació material i intensitat de la privació segons grups d'edat. Total població. Barcelona, 2016-2017

Font: IERMB, Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

Una anàlisi territorial més àmplia que pugui dimensionar la situació del jovent barceloní en relació amb el conjunt del territori metropolità i Catalunya permet observar la complexitat de la privació d'aquest grup quan es tenen en compte diversos indicadors que matisen la seva situació (taula 2). Mentre que la taxa de privació material metropolitana i la de Barcelona són similars (entorn el 20%), la del conjunt del jovent català és significativament menor (cinc punts més baixa). En canvi, l'acumulació de quatre o més ítems s'observa més clarament inferior a la ciutat de Barcelona respecte a la resta de territoris, essent un punt superior la taxa de privació material severa al conjunt metropolità i un punt i mig a Catalunya. Comportament similar mostra la intensitat de la privació, menor entre la població jove de Barcelona que entre els del

conjunt de l'àmbit metropolità i Catalunya. En termes metropolitans, aquesta evidència sobre l'impacte diferencial de la pobresa no monetària entre la població jove de Barcelona i del conjunt de la metròpoli se suma a la vista anteriorment en relació als cinc ítems de privació material analitzats prèviament i que cal afegir als resultats més desfavorables per al jovent del centre metropolità quan s'estudia la pobresa econòmica. Tot plegat proporciona un mapa territorial complex que encara cal completar amb una altra perspectiva d'anàlisi, la de la pobresa entesa com un fenomen multidimensional que combina la pobresa econòmica, la privació material i la integració de la llar en el mercat laboral. L'objectiu de la secció que segueix radica precisament en abordar aquesta qüestió i afegir més evidències sobre el major impacte diferencial de la pobresa i les seves múltiples dimensions sobre la població jove de la ciutat de Barcelona.

Taula 2. Taxes de privació material i intensitat de la privació. Població de 16 a 29 anys. Barcelona, àrea metropolitana de Barcelona i Catalunya, 2016-2017¹¹

	<i>Barcelona</i>	<i>Àrea Metropolitana de Barcelona</i>	<i>Catalunya</i>
<i>Taxa de privació material (3 o més ítems) (%)</i>	20,8	20,3	15,0
<i>Taxa de privació material severa (4 o més ítems) (%)</i>	5,5	6,4	6,9
<i>Intensitat de la privació (mitjana)</i>	3,29	3,37	3,60

Font: Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2017 i IERMB, Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

1.4. Una aproximació multidimensional de la pobresa

L'indicador AROPE o taxa de pobresa o exclusió social és l'indicador estàndard que es fa servir per analitzar de manera sintètica la multidimensionalitat de la pobresa. Combina tres indicadors, dos dels quals ja han estat estudiats en les seccions precedents. A la taxa de pobresa i la taxa de privació material se li afegeix la intensitat del treball a la llar. La població en risc de pobresa o exclusió, per tant, seria el resultat de considerar a la població que es troba en risc de pobresa o en privació material o que viu en llars amb una molt baixa intensitat del treball.

Possiblement és aquest últim element, la relació dels membres de la llar amb l'activitat laboral, el factor diferencial que ajuda a corroborar el dur impacte de la crisi i la manca d'efecte de la recuperació sobre el jovent barceloní en relació amb d'altres segments de població (gràfic 8). L'any 2016-2017 el percentatge de joves en risc de pobresa o exclusió social és del 35,6%, el que suposa deu punts més que el global de la població de la ciutat (24,8%), més de sis respecte a l'altre grup més vulnerable, els menors (29%), i gairebé divuit punts més que la població gran (18%), el segment menys afectat per la pobresa o l'exclusió. A més, en termes territorials, més joves de la capital

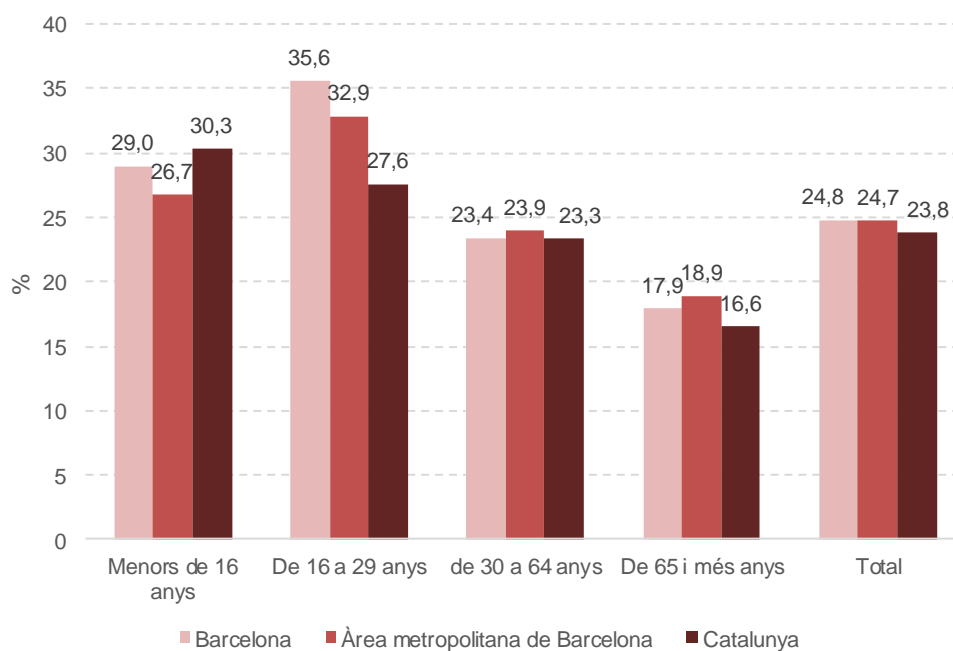
¹¹ Les dades de Catalunya fan referència a l'any 2017.

es veuen afectats per la pobresa o l'exclusió en relació amb el jovent del conjunt metropolità (gairebé tres punts de diferència) i de Catalunya (vuit punts menys). De fet, és entre la població jove que es troben les diferències més àmplies entre territoris.

Per explicar la diferència respecte a altres grups de població i especialment respecte als infants menors de 16 anys, amb els quals comparteix les més altes taxes de pobresa i privació material, cal tenir en compte el grau d'integració laboral de les llars amb joves, el tercer component que serveix per mesurar el risc de pobresa o exclusió social. A les altes taxes de risc a la pobresa i de privació material que pateix el jovent barceloní s'ha d'afegir l'alta vulnerabilitat laboral de les llars on viu. Un 8,5% de la població jove viu en llars amb molt baixa intensitat laboral, molt per sobre dels infants menors de 16 anys (2,6%), l'altre grup que s'ha vist que és més vulnerable a les situacions de pobresa monetària i material i gairebé el doble que el conjunt de la població (4,6%). La incidència de la baixa integració laboral de la població jove, però també de la resta de membres de la llar de la que formen part, sembla, per tant, un factor rellevant per explicar perquè el jovent de Barcelona és un dels grups més vulnerables de la ciutat.

Gràfic 8. Taxes de risc de pobresa o exclusió social (AROPE). Total població. Barcelona, àrea metropolitana de Barcelona i Catalunya, 2016-2017¹²

¹² Les dades de Catalunya fan referència a l'any 2017.

Font: Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2017 i IERMB, Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

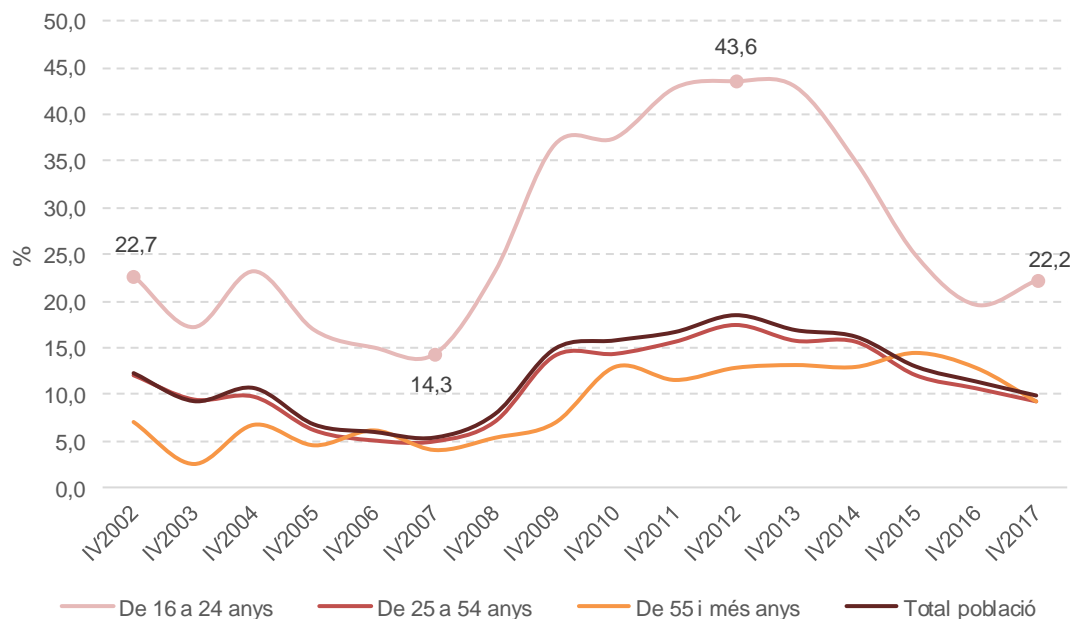
1.5. La participació en el mercat laboral i la precarietat en el treball darrere de la pobresa del jovent barceloní

Els apartats anteriors han permès constatar els elevats nivells de privació econòmica i material i el risc d'exclusió que pateix la població jove barcelonina. Per entendre per què la població jove és un dels col·lectius més vulnerables cal estudiar quina és la seva situació en relació a la integració en el mercat laboral formal, peça clau en els processos de transició de la joventut en l'etapa adulta.

La taxa d'atur ajuda a entendre part del quadre de la vulnerabilitat del jovent. L'evolució de l'atur segons les dades disponibles de l'Enquesta de Població Activa per a la ciutat de Barcelona mostren les dificultats per formar part del mercat laboral del jovent barceloní menor de 25 anys (gràfic 9). Abans de la crisi, la taxa d'atur del jovent de la ciutat era del 22,7% el quart trimestre de l'any 2002 i va descendir fins al 14,3% del mateix trimestre l'any 2007, el mínim de la sèrie. L'alentiment de l'activitat econòmica va provocar un augment de la taxa d'atur de més de vint-i-nou punts fins el 43,6%. La recuperació econòmica ha suposat un descens fins arribar als nivells d'inici de la sèrie (22,2%). En relació a la resta de grups, s'observa el major impacte que va tenir la crisi sobre la població jove, però també com la recuperació hi va reduir les diferències. Les dades, per tant, mostren una especial vulnerabilitat de la població jove en matèria de participació en el mercat laboral formal al llarg de tota la sèrie històrica accentuada durant la recessió econòmica.

Els últims anys de la sèrie ajuden a entendre les condicions de vida durant i en el període post-crisi. Com s'ha vist en apartats anteriors, la població jove té en l'actualitat un major risc de ser pobre, però la intensitat d'aquesta pobresa s'ha reduït. És a dir, que l'augment de la població jove participant en el mercat laboral ha aconseguit fer el jovent menys pobre, però no fins al punt de reduir les taxes de pobresa. I l'explicació d'aquesta situació complexa radica en una integració laboral en precari, en la que els contractes temporals i a temps parcial constitueixen la norma. La població jove amb contracte temporal és més del doble que l'adulta en aquesta situació, i hi ha gairebé tres joves assalariats ocupats a temps parcial per cada adult que té aquest tipus de contracte (taula 3). També representativa d'aquesta precarietat en l'ocupació és la taxa de pobresa en el treball. Entre la població jove ocupada el 30% es troba en risc de pobresa, el doble que entre la població adulta (14,6%).

Gràfic 9. Taxes d'atur segons grups d'edat. Barcelona, 2002-2017

Font: Ajuntament de Barcelona, 2002-2017, a partir d'INE, Enquesta de població activa.

Taula 3. Taxa d'atur, de temporalitat i de parcialitat contractual i pobresa en el treball. Total població. Barcelona, 2016-2017

	Taxa d'atur	% assalariats amb contracte temporal	% de assalariats ocupats a temps parcial	Pobresa en el treball
De 16 a 29 anys	22,9	36,6	21,1	30,7
de 30 a 64 anys	12,5	14,2	7,4	14,6
Total 16 a 64 anys	14,2	17,9	9,4	16,8*

* La dada fa referència a la població de 16 i més anys.

Font: IERMB, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

Tan rellevant com la relació amb l'activitat personal del jovent és la dels membres de la llar de la que formen part. Les condicions de vida no sols depenen de la seva posició en el mercat laboral, sinó de la d'altres familiars, parella o companys d'habitatge. En relació amb aquesta qüestió, la població jove està més exposada a l'atur que la resta de grups de població actius (taula 4). El 30% de la població jove viu en llars on es combinen situacions d'atur, ocupació i inactivitat. Entre la població adulta són el 26% i el 19,5% entre la població menors de 16 anys. De fet, el 27% del jovent conviu amb l'atur domèstic, percentatge molt allunyat del 21% de la població adulta i del 18,7% dels menors de 16 anys.

Un altre indicador que permet comprovar la feblesa de la integració laboral de les llars amb població jove és la intensitat laboral. Aquest indicador posa en relació els mesos realment treballats i els potencials mesos que els membres de la llar haurien pogut treballar. L'any 2016-2017 el 8,5% de la població jove viu en llars amb molt baixa

intensitat laboral, això és, que han estat ocupats menys d'un 20% del total de temps potencial d'ocupació laboral al conjunt de la llar. És el col·lectiu que amb més freqüència viu en aquestes circumstàncies, per sobre del 6,1% de la població adulta i els 2,6% dels menors de 16 anys.

Taula 4. Relació dels membres de la llar amb l'activitat econòmica. Total població. Barcelona, 2016-2017

	<i>Tots els actius ocupats</i>	<i>Tots inactius</i>	<i>Ocupats i aturats</i>	<i>Tots els actius aturats</i>
<i>Menors de 16 anys</i>	80,5	0,8	13,9	4,8
<i>De 16 a 29 anys</i>	70,1	2,9	22,1	4,9
<i>de 30 a 64 anys</i>	74,2	4,7	15,6	5,5
<i>De 65 i més anys</i>	22,3	69,6	4,2	3,9
<i>Total</i>	63,4	17,7	13,9	4,9

Font: IERMB, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

La importància dels ingressos procedents de l'ocupació ajuda a entendre els alts nivells de vulnerabilitat econòmica de la població jove. Després de les llars amb infants, les llars amb joves són les que obtenen una major part dels ingressos per la via de les rendes del treball (80,4%) (taula 5). En canvi, les prestacions i transferències representen una petita part dels seus ingressos, sols per sobre de les dels infants (13,5% i 8,1%, respectivament). Per tant, la integració laboral i les condicions en les que es materialitza determinen en gran part l'elevat risc de pobresa. A les elevades taxes d'atur i als alts nivells de temporalitat i parcialitat laborals s'han d'afegir polítiques de joventut poc desenvolupades i escassetat de despesa pública adreçada a aquest col·lectiu (Moreno, 2012; Moreno et al., 2012). La població jove acaba per dependre en gran mesura de les rendes del treball i poc d'altres transferències socials o altres fonts d'ingressos. Per tant, en un context de precarització laboral i econòmica de la població jove, i manca d'ajudes públiques, el resultat no pot ser un altre que elevades taxes de pobresa, privació material i exclusió social.

Taula 5. Proporció dels ingressos equivalents segons tipus de fonts d'ingressos i grups d'edat. Total població. Barcelona, 2016-2017

	<i>Rendes del treball</i>	<i>Prestacions i transferències</i>	<i>Fonts privades</i>
<i>Menors de 16 anys</i>	87,2	8,1	4,7
<i>De 16 a 29 anys</i>	80,4	13,5	6,2
<i>de 30 a 64 anys</i>	77,7	16,3	6,0
<i>De 65 i més anys</i>	26,2	60,8	13,0
<i>Total</i>	68,4	24,2	7,3

Font: IERMB, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

2. UNA JOVENTUT DESIGUAL

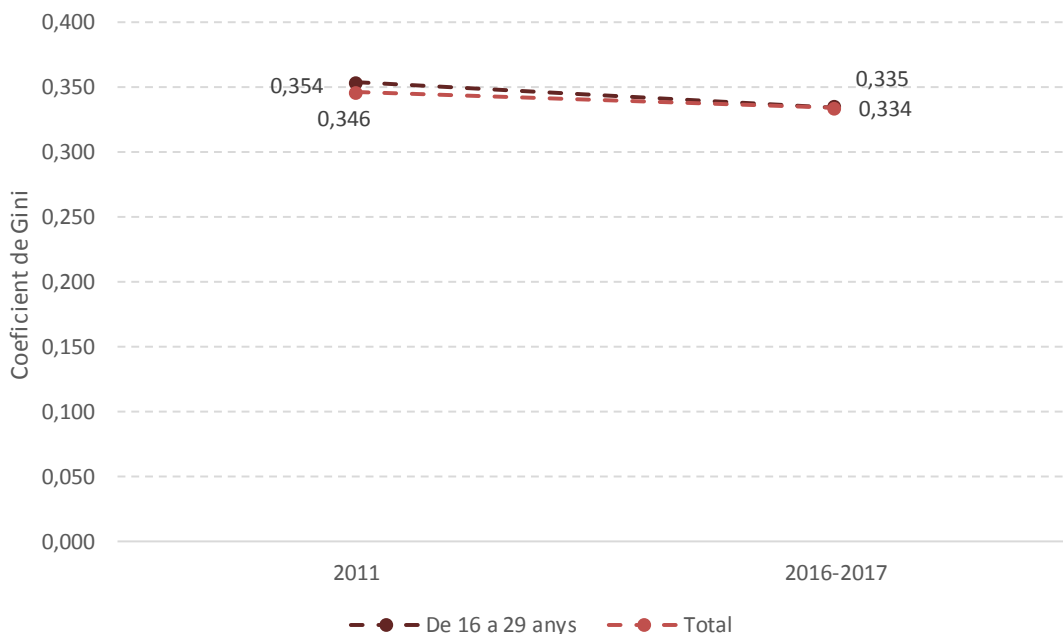
Fins ara s'ha presentat una panoràmica general de les condicions de vida de la població jove barcelonina des d'una aparent homogeneïtat quan se la posa en perspectiva i se la compara amb d'altres grups de població. Aquesta uniformitat, però, està lluny de representar la diversitat interna d'un col·lectiu complex (Moreno et al. 2012, Porcel i Gumà, 2014) que aplega diferents situacions en funció del seu sexe, edat, origen, relació amb l'activitat personal i la dels membres de la llar de la que formen part, la classe social, així com pel fet d'haver-se emancipat residencialment. Les anàlisis realitzades fins ara han mostrat un clar desfavoriment del jovent barceloní respecte d'altres grups com ara la població adulta o la gent gran. L'anàlisi intergeneracional, però, no pot ocultar les diferències internes existents entre el jovent. Partint d'aquesta premissa, l'objectiu d'aquesta secció és precisament posar de relleu l'heterogeneïtat existent entre la població jove barcelonina, parant atenció en la desigualtat d'ingressos i la vulnerabilitat econòmica.

2.1. Joves menys desiguals, però la distància entre rendes altes i baixes s'eixampla

La desigualtat d'ingressos mesurada a partir del coeficient de Gini¹³ entre la població jove de Barcelona se situa al mateix nivell que l'existent entre el conjunt de la població de la ciutat (0,335 i 0,334, respectivament) (gràfic 10). Aquest nivell de desigualtat econòmica s'ha reduït respecte l'existent durant la crisi, quan l'any 2011 se situava en el 0,354 i ha tendit a convergir amb el del conjunt de la població, clarament inferior durant la crisi (0,346), la qual ha experimentat també un descens del nivell de desigualtat, però menys intens que el viscut per la població jove (la reducció entre el jovent arriba al 5,4%, mentre que per al total de la població ha estat del 3,6%).

¹³ El valor del coeficient de Gini varia entre 0 i 1, essent nul·la la desigualtat en el cas de 0 i màxima quan té un valor d'1.

Gràfic 10. Coeficient de Gini. Població de 16 a 29 anys. Barcelona, 2011 i 2016-2017

Font: IERMB, Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

Altres indicadors com les ràtios entre percentils poden proporcionar una visió més detallada de l'evolució de la desigualtat entre el jovent de la ciutat (taula 6). La distància entre la població jove amb rendes més altes (percentil 90) i les rendes més baixes (percentil 10) és de més de 5 punts. Un aspecte molt negatiu d'aquesta dada té a veure amb la seva evolució. Durant la crisi econòmica era inferior (4,8 punts) i la recuperació econòmica no ha reduït aquesta desigualtat d'ingressos, sinó que l'ha ampliat un 4,6%. Més important ha estat l'eixamplament de les diferències entre les rendes altes i les medianes (percentil 50) que han augmentat més d'un 7%. En canvi, la reducció de les desigualtats s'ha produït per la part baixa de la distribució entre aquells joves que tenen uns ingressos entre la mediana i l'estrat inferior (un 2,4% menys).

Les dades relatives als valors dels percentils aporten més informació per entendre la desigualtat. La recuperació econòmica ha provocat una alça generalitzada de la renda disponible per a tota la població jove, però ha estat més intensa als extrems. El jovent amb rendes més baixes ha vist créixer els seus ingressos, però ho ha fet en menor mesura que el que té les rendes més altes. El creixement del percentil 10 ha estat del 13,6%, mentre que el del 90 del 18,8%. Al mig de la distribució, en canvi, un augment més moderat de l'11%.

En comparar amb tota la població de la ciutat es poden observar dos aspectes distintius. Per una banda, que el creixement de les rendes de la població jove ha estat

significativament inferior en tots els estrats, però especialment entre les rendes molt baixes i medianes. Això implica un distanciament entre les rendes del jovent i la resta de la població malgrat la recuperació econòmica. I en segon lloc, que el ritme de creixement desigual que es veu entre la població jove no es produeix entre el conjunt de la població ja que totes les rendes han tingut una variació similar mantenint-se així pràcticament inalterades les distàncies entre estrats.

Taula 6. Ràtios entre percentils. Població de 16 a 29 anys. Barcelona, 2011 i 2016-2017

	2011		2016-2017		Variació % 2011-2016-2017	
	De 16 a 29 anys	Total població Barcelona	De 16 a 29 anys	Total població Barcelona	De 16 a 29 anys	Total població Barcelona
<i>Ràtios entre percentils</i>						
P90/P10	4,84	4,73	5,06	4,75	4,6	0,4
P90/P50	2,04	2,12	2,19	2,10	7,1	-0,8
P50/P10	2,37	2,23	2,31	2,26	-2,4	1,1
<i>Valors dels percentils</i>						
10	5.900,0	6.776,4	6.700,0	8.211,9	13,6	21,2
50	13.960,0	15.130,0	15.478,1	18.537,3	10,9	22,5
90	28.536,4	32.055,8	33.899,6	38.984,5	18,8	21,6

Font: Idescat i IERMB, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població, 2011; IERMB, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

2.2. El risc de pobresa no és igual per a tota la població jove

La risc de ser pobre no es distribueix de manera homogènia entre la població jove de la ciutat de Barcelona. Diverses característiques sociodemogràfiques i socioeconòmiques augmenten la probabilitat de trobar-se en situació de pobresa moderada (taula 7). Així, el fet de ser dona (32,5%), tenir entre 25 i 34 anys (28,9%)¹⁴, haver nascut a l'estranger (54,8%), estar desocupat (50,1%) o formar part d'una llar amb persones a l'atur (78% en el cas de trobar-se tots els membres de la llar aturats i de 32,6% si n'hi algun en aquesta situació), formar part d'una llar on la classe màxima assolida per algun dels seus membres és la classe treballadora (69,1%), i el fet d'haver-se emancipat de la llar dels progenitors (46,6%) incrementa el risc de pobresa¹⁵. Marí-Klose (2010), Aassve et al. (2009) o Ayllón (2009) ja mostraven evidència empírica sobre la importància de viure en llars on els membres estan ocupats, ja siguin els progenitors en les llars d'origen, altres membres de la llar (la

¹⁴ S'ha optat per presentar aquesta subdivisió per aportar informació desagregada per grups d'edat. La taxa de pobresa per a la població jove de 16 a 34 anys és de 28,6%.

¹⁵ Per emancipats s'entén aquí la població jove de 16 a 29 anys que no viu amb els seus pares. S'ha optat per aquest càlcul seguint la metodologia emprada per Eurostat en el seu indicador sobre proporció de joves adults que viuen amb els seus pares a partir de l'EU-SILC.

parella o altres cohabitants) quan aquests s'han emancipat residencialment o els mateixos joves contribuint d'aquesta manera a incrementar els recursos econòmics disponibles de la llar. Més enllà de la relació amb l'activitat a la llar, les dades mostren que la classe social importa per entendre la heterogeneïtat del risc de pobresa entre el jovent. Entre la població jove de classe treballadora, sis de cada deu són pobres, mentre que entre els directius i professionals tan sols n'és u de cada deu. Respecte la importància de l'origen geogràfic, Valls (2018) també apuntava la desigualtat existent entre el jovent espanyol i el nascut a l'estranger. En canvi, respecte l'emancipació com a factor de risc, hi ha evidència empírica discrepant que apunta en dos direccions diferents, tant en un augment de la pobresa quan el jovent s'emancipa (Aassve et al., 2006, 2007; Parisi, 2008; Marí-Klose, 2010), com una disminució del risc (Ayllón, 2009 i 2015; Valls, 2018). En qualsevol cas, aquesta qüestió serà abordada en detall en la secció següent que tracta la relació entre la població jove i l'habitatge.

Taula 7. Taxes de pobresa segons característiques sociodemogràfiques. Població de 16 a 29 anys. Barcelona, 2016-2017

	<i>Taxa de pobresa moderada</i>
Sexe	
Homes	28,0
Dones	32,5
Grups d'edat	
16-24 anys	26,9
25-34 anys	28,9
Lloc de naixement	
Espanya	20,3
Estranger	54,8
Relació amb l'activitat econòmica	
Ocupat	29,5
Aturat	50,1
Inactiu	24,6
Relació amb l'activitat econòmica dels membres de la llar	
Tots ocupats	26,7
Tots ocupats i aturats	32,6
Tots aturats	77,9
Tots inactius	12,6
Classe social més alta de la llar	
Directius i professionals	10,7
Ocupacions intermèdies	28,9
Classe treballadora	69,1
Emancipació	
No emancipat	21,1
Emancipat	46,6
Total	30,6

Font: IERMB, Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

De l'anàlisi realitzada en aquesta secció es confirma la idea de l'heterogeneïtat del jovent barceloní, observada des de la perspectiva de la desigualtat de rendes i la pobresa. Disparitat que s'ha observat en la desigualtat de rendes, que tot i experimentar una reducció en el període post-crisi convergint amb els nivells del conjunt de la població barcelonina, alberga una recuperació dels ingressos a dues velocitats per a les rendes dels estrats superiors i inferiors. El risc de patir pobresa també diferència al jovent barceloní. Hi ha determinats perfils més proclius que d'altres, sobretot aquells relacionats amb la desocupació, el fet d'haver nascut a l'estranger o el d'haver-se emancipat.

3. JOVES I HABITATGE

La relació entre joves i habitatge ha estat habitualment una relació problemàtica que varia en el temps i el territori. La conjugació d'ingressos i preus dels habitatges, els dos factors claus que ajuden a entendre el sentit de la relació, influeix en els processos d'emancipació residencial, però també té efectes directes sobre les condicions de vida del jovent, objecte d'anàlisi del present informe. És per aquest motiu que es considera pertinent destinar una secció específica a investigar l'estreta relació existent entre jovent, habitatge i condicions de vida. Després d'un primer apartat destinat a contextualitzar la problemàtica abordant qüestions estructurals com l'evolució dels preus i el règim de tinença, es presentaran les anàlisis específiques sobre l'impacte dels costos de l'habitatge en les economies de les llars i la seva incidència en l'augment de les desigualtats entre la població jove i el risc de pobresa.

3.1. Context complex: preus a l'alça i propietat inaccessible

L'accés a un habitatge representa un problema de primera magnitud per al jovent. Aquest problema és visible sobretot a les grans ciutats, sotmeses els últims anys a pressions alcistes en els seus preus després de l'esclat de la bombolla immobiliària i la crisi financera i econòmica. Barcelona n'és un exemple que representa aquesta deriva inflacionista i les dificultats del jovent per accedir a l'habitatge, però també per mantenir-lo davant l'esclat creixent entre els seus ingressos i el cost mensual que representa per a les seves economies precàries. L'intens augment de preus és el resultat de la confluència de diversos factors de diferent naturalesa que van de la recuperació econòmica i del mercat de treball, passant per la millora en les condicions de finançament, la consideració de l'habitatge com a objecte d'inversió que ofereix elevades rendibilitats davant d'altres actius¹⁶, una legislació favorable a la concepció de l'habitatge com actiu econòmic objecte d'inversió¹⁷, d'altres relatius al

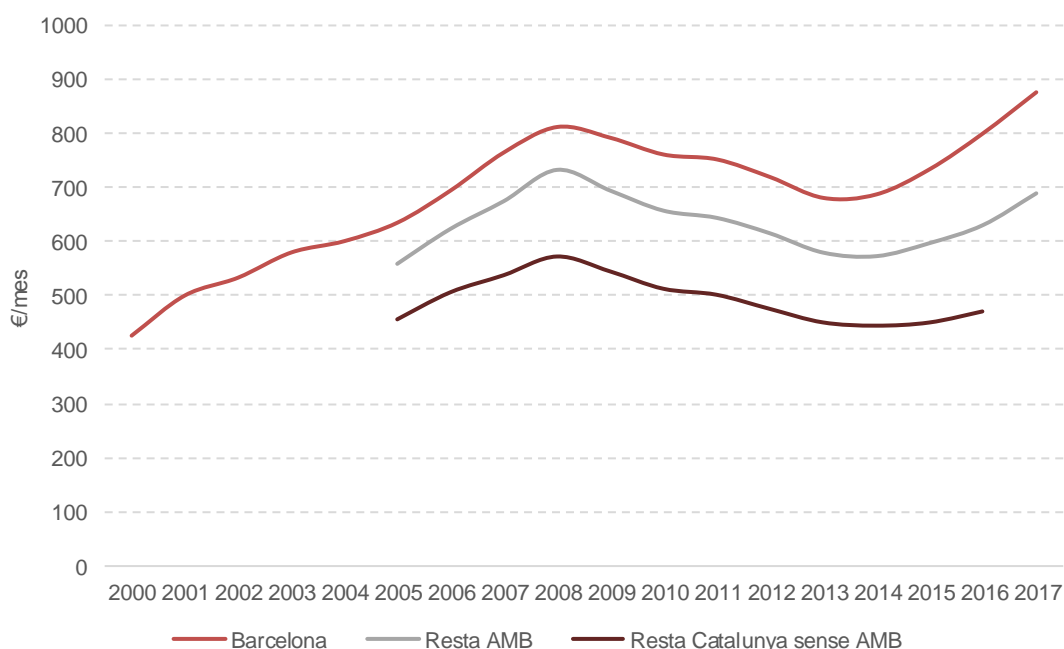
¹⁶ Segons les dades del Banc d'Espanya (2016, 2018), la rendibilitat de l'habitatge a l'estat ha crescut de manera continuada des de 2013, quan la inversió tenia un retorn negatiu del 3,5%, fins l'any 2017 en el que aquesta inversió reportava un benefici de l'11,4%. Es tracta d'una tendència oposada a la que han tingut altres objectes d'inversió, com els bons de l'estat (del 4,1% a l'1,5%), els dipòsits de les llars (de l'1,6% al 0,1%) o la Borsa (Ibex-35) (del 21,4% al 7,4%).

¹⁷ S'ha de fer esment a la legislació aprovada l'any 2012 per activar la inversió immobiliària de les Societats Cotitzades Anònimes d'Inversió en el Mercat Immobiliari (SOCIMI) mitjançant beneficis fiscals —entre d'altres mesures de flexibilització de requisits d'aquestes societats—, la revisió de la Llei d'Arrendaments Urbans l'any 2013 per flexibilitzar el mercat de lloguer, la concessió de permisos de residència a inversors estrangers (*Golden Visa*) o una regulació insuficient de l'habitatge turístic que ha crescut extraordinàriament a Barcelona i altres municipis de l'àrea metropolitana (Porcel et al., 2018).

posicionament global de Barcelona i la seva àrea metropolitana¹⁸ i, finalment, un sistema residencial poc divers mancat d'habitatge social (Porcel et al., 2018).

Prenent com a referència el preu dels habitatges en règim de lloguer —règim de tinença majoritari entre el jovent, com es veurà més endavant—, al municipi de Barcelona s'ha incrementat de manera accelerada entre 2013 i 2017 un 29%, deu punts més del que ho ha fet a la resta de la metròpoli. Aquesta alça ha elevat els preus fins als 877 euros mensuals, per sobre del màxim històric dels 813 de 2008 (gràfic 11). A més, ha accentuat la divergència entre la renda mitjana mensual d'un habitatge a Barcelona i la resta de l'àrea metropolitana (188 €/mes), des dels 77 €/mes l'any 2005, intensificant-se des de 2013 (en cinc anys la diferència ha augmentat un 85%).

Gràfic 11. Evolució del preu del lloguer (€/mes). Barcelona, àrea metropolitana i Catalunya, 2000-2017

Font: IERMB, Sistema d'Indicadors Metropolitans de Barcelona, a partir de la Secretaria d'Habitatge i Millora Urbana, Generalitat de Catalunya, a partir de les fiances de lloguer dipositades a l'INCASOL.

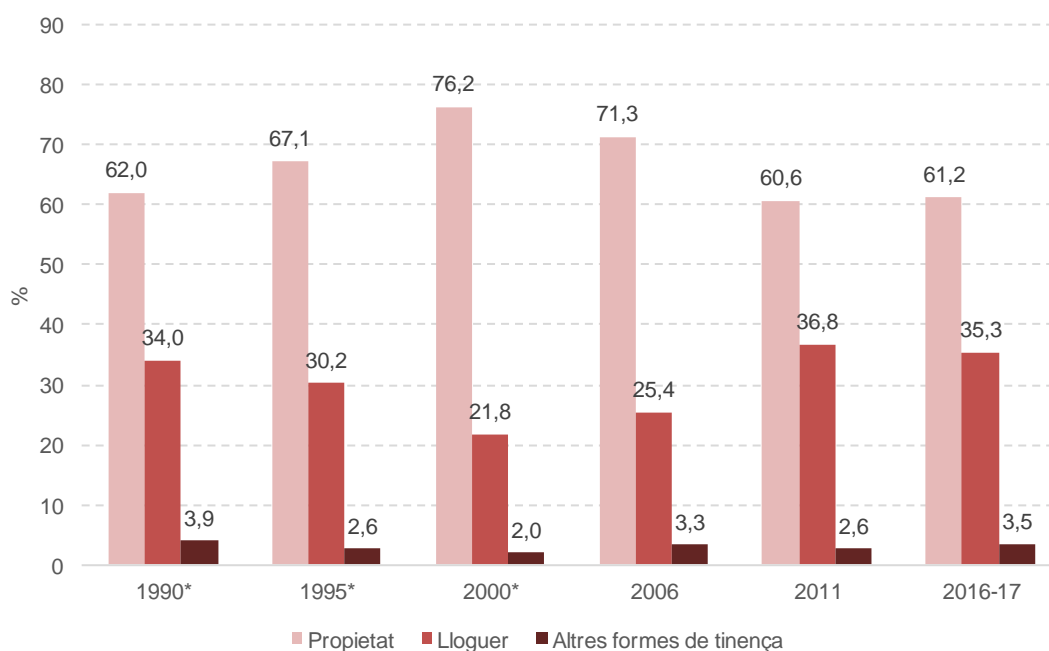
Les dificultats de l'accés a l'habitatge també radiquen en un sistema residencial poc favorable a l'emancipació de la població jove¹⁹. Tot i la major presència d'habitatge en lloguer residencial, la propietat està força present a la ciutat de Barcelona. La seva evolució la defineix una línia ascendent de propietaris des de 1990 (62%) fins assolir el màxim percentatge de població residint en aquest règim l'any 2000 (76,2%), per

¹⁸ L'informe de l'Observatori de Barcelona 2017 (Ajuntament de Barcelona i Cambra de Comerç de Barcelona, 2017) posa de manifest el posicionament mundial capdavanter de Barcelona en termes de competitivitat, reputació, inversió estrangera, innovació i turisme.

¹⁹ Una aproximació interessant a l'anàlisi de la relació entre sistemes residencials i emancipació és la realitzada a escala europea per Bosch (2017).

seguidament iniciar una davallada progressiva fins al 61,2% de l'any 2016-2017 (gràfic 12). Aquesta tendència és la inversa a la que segueix el lloguer, amb un inici amb el 34% de la població que cau fins al 22% l'any 2000 i puja fins al 35,3% el 2016-2017. Aquestes dades reflecteixen les facilitats d'accés a la propietat que es van donar durant el cicle alcista immobiliari i com la crisi econòmica i financera han resultat en una davallada de la propietat, tendència que també s'observa a escales territorials superiors i internacionals com s'ha comentat a la introducció.

Gràfic 12. Evolució de la població segons règim de tinença. Població 16 i més anys. Barcelona, 1990—2016-2017

* Les dades de 1990, 1995 i 2000 fan referència a la població de 18 anys i més.

Font: IERMB, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població 1990-2006; Idescat i IERMB, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població, 2011; IERMB, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2016-2017, a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

En el cas de la població jove, la tendència general de reducció de la residència en règim de propietat s'intensifica fins al punt de produir-se un canvi en la relació entre els règims de tinença majoritaris. Mentre que durant el context de crisi, la propietat i el lloguer es van equiparar entre el jovent, la recuperació econòmica, fins ara, ha capgirat aquesta relació passant a ser el lloguer majoria entre aquesta població (47,6% i 49,3%, respectivament), situació que no s'havia produït en cap moment des de 1990 (gràfics 13 i 14). Des del màxim assolit l'any 2000 (81%) s'ha produït un descens constant de la taxa de propietat d'un terç. Reducció que no és únicament el resultat d'un accés restringit a la propietat per part d'aquest grup de població tenint en compte l'escassa proporció de joves que s'han emancipat residencialment, sinó que també ha afectat els seus progenitors i d'altres adults residents a la ciutat. De manera menys

acusada, però també important, la població adulta ha reduït la seva taxa de propietat en més de 20 punts des del 2000. En canvi, l'únic grup que està refermant la seva condició de propietaris és la població gran amb un increment constant de 26 punts des de 1990²⁰ fins ara.

Gràfic 13. Evolució de la població en règim de propietat. Total població. Barcelona, 1990—2016-2017

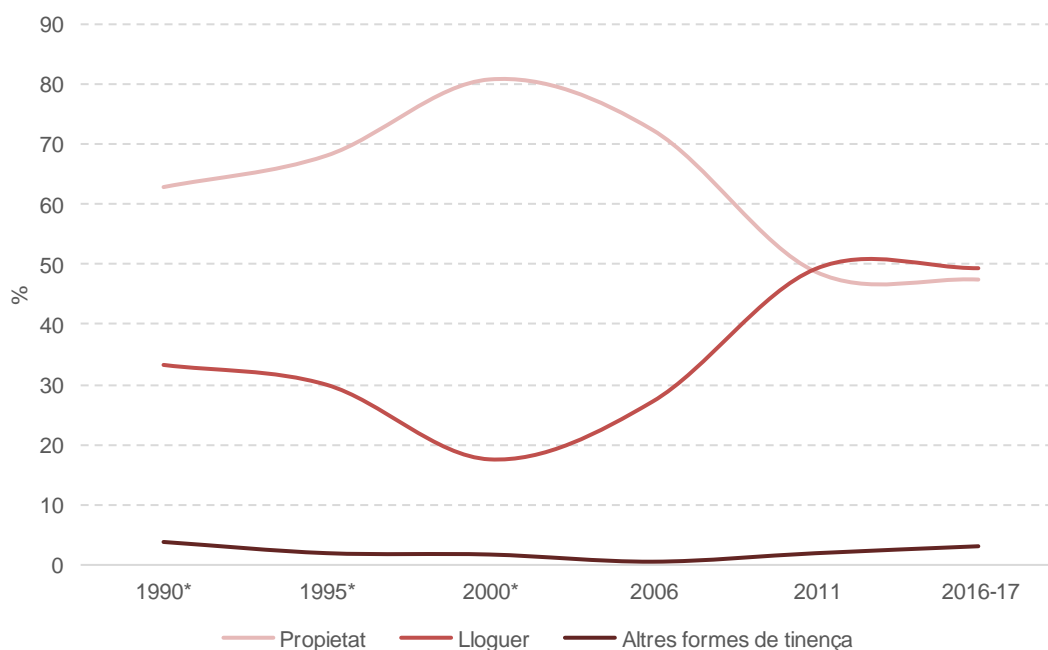

* Les dades de 1990, 1995 i 2000 fan referència a la població de 18-29 anys.

Font: IERMB, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població 1990-2006; Idescat i IERMB, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població, 2011; IERMB, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2016-2017, a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

²⁰ Les dades de l'Enquesta de condicions de vida per al conjunt d'Espanya mostren també aquestes tendències. Considerant l'edat de la persona de referència de la llar, el grup de 30 a 44 anys ha reduït la taxa de propietat en més de set punts des de 2004 (de 71,1% a 63,8%); el adults de 45 a 64 anys ho han fet en més de cinc punts (de 85,9 a 80,5%). En canvi, la població gran a partir de 65 anys ha augmentat la taxa en gairebé tres punts (de 86,5% a 89,2%).

Gràfic 14. Evolució de la població segons règim de tinença. Població de 16 a 29 anys. Barcelona, 1990—2016-2017

* Les dades de 1990, 1995 i 2000 fan referència a la població de 18-29 anys.

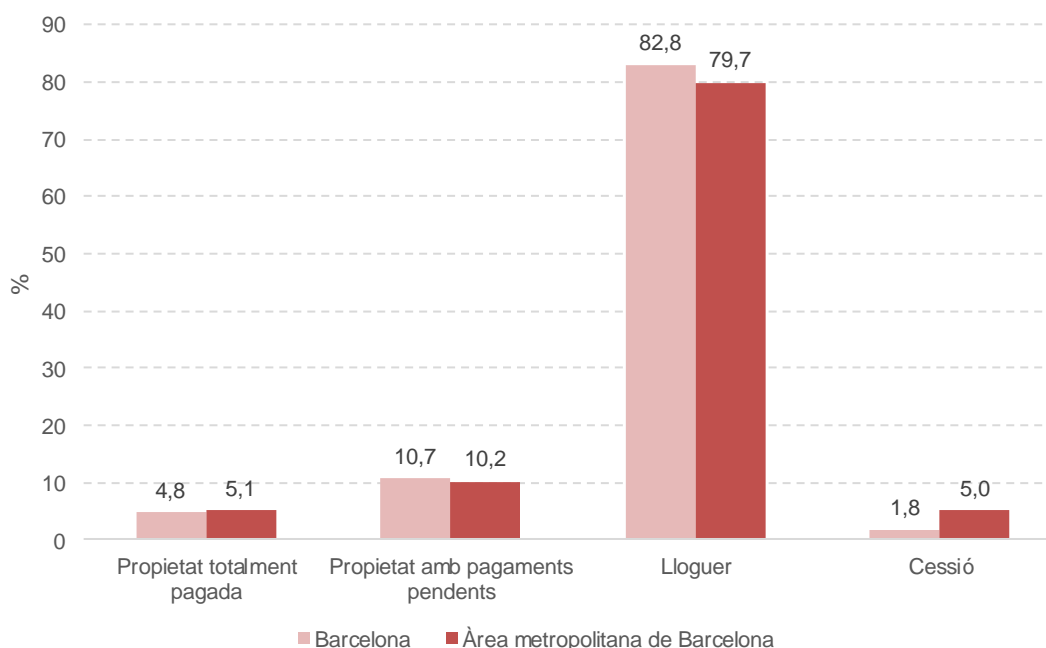
Font: IERMB, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població 1990-2006; Idescat i IERMB, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població, 2011; IERMB, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2016-2017, a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

Però què passa quan la població jove materialitza l'emancipació residencial? Com s'havia avançat, el lloguer representa la forma majoritària de tinença per a la població jove emancipada. Si quan es considera el conjunt del jovent el lloguer n'és la forma de tinença de la meitat, en el cas de la població emancipada la xifra ascendeix al 82,8% al municipi de Barcelona²¹ (gràfic 15). Tan sols el 15,4% aconsegueix accedir a un habitatge en propietat (dels quals únicament un 5% ho té completament pagat) i un testimonial 1,8% ho fa amb un habitatge cedit. La propietat de l'habitatge sobretot, o l'accés a la seva compra de l'habitatge en aquestes edats representa en l'actualitat i a la ciutat de Barcelona una mena de privilegi davant la preferència del jovent per la propietat²² i la impossibilitat d'accedir-hi per no complir amb els requisits molt restrictius que les entitats bancàries exigeixen als potencials compradors per formalitzar la concessió del crèdit hipotecari arran de la crisi. Aquestes formes d'emancipació, tanmateix, no difereixen gaire del conjunt de la població jove metropolitana. L'accés a la propietat no varia, cosa que sí fa el lloguer, tot i que mínimament (79,7% per al conjunt del jovent de la metròpoli), i de manera més important la cessió, forma amb clarament més beneficiaris arreu de la metròpoli (5%).

²¹ Aquesta dada és similar a la proporcionada per l'Enquesta de joves de Barcelona de l'any 2015 (Ajuntament de Barcelona, 2015) segons la qual el 83,8% de la població jove emancipada entre 15 i 29 anys vivia de lloguer.

²² Segons l'Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Serracant, 2018), més de la meitat del jovent català que vivia de lloguer (58,9% de la població entre 15 i 34 anys) declaren viure en aquest règim perquè no es poden permetre comprar un habitatge.

Gràfic 15. Règim de tinença de la població jove emancipada. Població de 16 a 29 anys. Barcelona i àrea metropolitana de Barcelona, 2016-2017

Font: IERMB, Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

3.2. Impacte dels costos de l'habitatge

L'habitatge representa una de les despeses més importants de les llars. Durant l'etapa de crisi les llars van haver d'afrontar una reducció d'ingressos abrupta derivada de la pèrdua de feina i retallada dels salaris. Per la seva banda, la repercussió de la davallada d'ingressos sobre les llars va ser diferent en funció del tipus de tinença sota el qual residien. En el cas de la població en règim de propietat, el diferencial estava definit per tenir-la totalment en propietat o tractar-se de llars potencialment propietàries²³, és a dir, que encara tenien la propietat vinculada a una hipoteca. Els efectes sobre els propietaris reals cal considerar-los menors si es comparen amb l'impacte sobre els propietaris potencials per als quals les despeses romanien en molts casos pràcticament inalterades degut al manteniment de les quotes hipotecàries (per aquelles llars amb tipus d'interès fix en els seus contractes) o fins i tot van descendir per la reducció progressiva dels tipus d'interès. En el cas dels llogaters, la davallada d'ingressos va estar acompanyada d'un context relativament favorable gràcies al descens de preus que, com s'ha vist, es va perllongar durant cinc anys, fins el 2013.

El període de recuperació econòmica ha portat una millora de la relació entre despeses i rendes familiars. De fet, en termes generals, ara es destina de mitjana menys renda a pagar les despeses de l'habitatge, un 24,5% quan l'any 2011 era de

²³ Es té en compte la diferència conceptual entre propietari potencial i propietari real plantejada per Leal i Cortés (2005).

26,9%. La repercussió sobre la població jove també ha suposat una reducció de la càrrega econòmica de l'habitatge (ha passat del 34% al 31%), si bé no ha implicat un canvi en relació a altres segments de població. En termes absoluts, les llars amb joves i amb infants destinen més diners a l'habitatge que la resta de grups (taula 8). Entre aquests, és la població jove la que en termes relatius destinen una major part dels ingressos de la llar a l'habitatge (31,1%), mentre que per a les llars amb adults i menors de 16 anys suposa un 26,3% i està molt allunyada de la població gran que ha de fer front a un menor cost gràcies a l'accés a la propietat finalment consumat a edats avançades (17,2%).

Taula 8. Despesa d'habitatge mensual (incloent amortitzacions)²⁴ (mitjana i mediana) i proporció (mitjana) sobre la renda segons grups d'edat. Total població. Barcelona, 2016-2017

	<i>Despesa mensual mitjana (€)</i>	<i>Despesa mensual mediana (€)</i>	<i>Proporció mitjana de la despesa de l'habitatge sobre la renda (%)</i>
<i>Menors de 16 anys</i>	836,3	774,2	26,3
<i>De 16 a 29 anys</i>	709,4	671,7	31,1
<i>de 30 a 64 anys</i>	647,8	609,7	25,2
<i>De 65 i més anys</i>	376,6	241,6	17,2
<i>Total</i>	625,3	499,3	24,5

Font: IERMB, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

El pes de l'habitatge sobre la renda de les llars on hi ha presència de joves, però, es matisarà a partir de dos components. Per una banda, el règim de tinença on el lloguer es majoritari per als joves, i per altra, el fet d'haver abandonat la llar parental, el que suposa haver de fer front a les despeses per accedir i mantenir l'habitatge des d'una posició d'especial vulnerabilitat laboral i econòmica.

A Barcelona, les llars amb joves que resideixen en règim de lloguer són les que han de fer front a unes despeses d'habitatge més elevades (taula 9). En termes absoluts, les despeses se situen entorn els 880€ mensuals, el que representa gairebé la meitat de la renda de les llars amb joves. Viure en un altre règim de tinença implica dedicar entre un 10%, en el cas que visquin en un habitatge sense pagaments pendents o cedit i un 28,6% si viuen en un habitatge en propietat amb quotes hipotecàries pendents, que tot i essent elevat, resta encara lluny del 46% que han de destinar els llogaters.

Des d'una perspectiva metropolitana, viure a Barcelona representa en termes residencials haver de dedicar més ingressos al pagament de despeses associades

²⁴ La consideració de les amortitzacions en les despeses de l'habitatge en aquest informe radica en el fet que, malgrat teòricament les dades estandarditzades estimen la part d'amortització de les hipoteques com a una inversió (així ho fa Eurostat en el seu indicador de sobreesforç), tenint en compte únicament els interessos com a despesa real no subjecte a aquell fi, no per aquest motiu estan exemptes d'incidir en les economies domèstiques, sobretot entre les llars més vulnerables, i afectar la capacitat de despesa de les llars en altres béns i serveis també considerats necessaris.

amb l'habitatge. En general, viure a Barcelona implica dedicar gairebé cent euros més a pagar l'habitatge que al conjunt de la metròpoli. Si a Barcelona es dedica el 31,1% dels ingressos, al conjunt de l'àrea metropolitana la població jove ha de destinar el 28,3%. També al conjunt de la metròpoli el lloguer representa una càrrega molt important per a les rendes de les llars amb població jove, però en menor mesura (43,7%). Les diferències en la resta de règims són mínimes, però cal fer esment de les diferències existents en el cas de les llars que pretenen accedir a la propietat d'un habitatge. Mentre que al municipi de Barcelona hi dediquen el 28,6% dels ingressos, la proporció puja al 31,8% al conjunt de la metròpoli. Aquesta diferència pot ser el resultat de l'existència d'uns perfils socials econòmicament superiors al municipi de Barcelona que a la resta de la metròpoli que poden optar a un habitatge en propietat.

Taula 9. Despesa d'habitatge mensual (incloent amortitzacions) (mitjana i mediana) i proporció (mitjana) sobre la renda segons règim de tinença. Població de 16 a 29 anys. Barcelona i àrea metropolitana de Barcelona, 2016-2017

	Barcelona			Àrea metropolitana de Barcelona		
	Despesa mensual mitjana (€)	Despesa mensual mediana (€)	Proporció mitjana de la despesa de l'habitatge sobre la renda (%)	Despesa mensual mitjana (€)	Despesa mensual mediana (€)	Proporció mitjana de la despesa de l'habitatge sobre la renda (%)
<i>Propietat totalment pagada</i>	284,4	270,2	9,5	259,1	239,3	9,3
<i>Propietat amb pagaments pendents</i>	1.004,9	851,3	28,6	900,5	816,4	31,8
<i>Lloguer o relloguer</i>	882,4	845,3	45,9	818,9	763,6	43,7
<i>Cessió</i>	261,6	270,9	9,9	205,9	210,3	11,2
<i>Total</i>	715,7	689,8	31,1	628,0	594,6	28,3

Font: IERMB, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

Aquestes dades ofereixen un panorama colpidor per al jovent barceloní. En un context en què un nombre creixent de joves viu i ha d'accedir a l'habitatge per la via del lloguer, aquest suposa una severa minva per a les economies de les llars, sense considerar la inseguretats afegida deguda a la regulació actual per les successives modificacions de la Llei d'Arrendaments Urbans. Això situa al jovent que viu en aquest règim en una clara posició de desigualtat respecte la resta de joves que viuen en propietat o cessió. La major inseguretats i precarietat associades a les transicions a l'adulthood sota aquest règim (Módenes i Botelho-Azevedo, 2017, Coulter, 2018), no només repercuteix sobre les seves condicions de vida limitant la seva capacitat de despesa en béns i serveis considerats necessaris, sinó que també minva la possibilitat de desenvolupar projectes vitals estables que impliquin, per exemple, tenir descendència (Módenes i Botelho-Azevedo, 2017). Aquestes transicions realitzades des de la inestabilitat i la privació també incideixen en les menors possibilitats que té

aquesta població per estalviar i accedir a un habitatge en propietat, la qual cosa marcarà desigualtats en el benestar futur —una part important dels ingressos de les llars poden veure's compromesos per les despeses de l'habitatge— i en la riquesa²⁵. Les transmissions intergeneracionals de diferent tipus (en espècie, econòmiques, immobiliàries) constitueixen un factor determinant per poder accedir a la propietat, i encara més en el cas d'una societat tradicionalment de propietaris com la catalana (McKee, 2012; Poggio, 2012, Coulter, 2018; Köppe, 2018; Ronald i Lennartz, 2018).

Juntament amb el règim de tinença, l'abandonament de la llar parental és el segon factor que s'analitzarà per mesurar l'efecte de l'elevat cost d'accés i manteniment de l'habitatge per al jovent barceloní. L'emancipació residencial implica deixar de viure en la llar d'origen i haver d'afrontar els costos de l'habitatge de manera autònoma a partir dels ingressos propis, tot i que les transferències intergeneracionals juguen un paper important. L'anàlisi per a Barcelona així ho corrobora. El jovent emancipat veu més que doblat el cost de l'habitatge en emancipar-se de la llar parental (taula 10). De representar el 21,9% quan és membre de la llar familiar d'origen, passa a haver de dedicar el 47,8% de la renda de la llar de la que forma part. Increment similar, però de menor magnitud, a la de la població jove del conjunt de la metròpoli per a la que les despeses augmenten del 22,3% al 43,8%.

Taula 10. Despesa d'habitatge mensual (incloent amortitzacions) (mitjana i mediana) i proporció (mitjana) sobre la renda segons emancipació. Població de 16 a 29 anys. Barcelona i àrea metropolitana de Barcelona, 2016-2017

	Barcelona			Àrea metropolitana de Barcelona		
	Despesa mensual mitjana (€)	Despesa mensual mediana (€)	Proporció mitjana de la despesa de l'habitatge sobre la renda (%)	Despesa mensual mitjana (€)	Despesa mensual mediana (€)	Proporció mitjana de la despesa de l'habitatge sobre la renda (%)
No emancipat	681,8	474,5	21,9	594,8	469,0	22,3
Emancipat	776,7	813,2	47,8	713,3	739,7	43,8
Total	715,7	689,8	31,1	628,0	594,6	28,3

Font: IERMB, Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

El fort impacte de l'habitatge sobre les economies de les llars amb població jove també s'observa en analitzar la taxa de sobrecàrrega que representen les despeses de l'habitatge, és a dir, quan aquestes suposen més del 40% dels ingressos de les llars. De fet, les llars amb població jove és el grup amb una major taxa de sobrecàrrega de despeses residencials, a molta distància de la resta de segments poblacionals (taula

²⁵ Piketty (2014) i posteriors anàlisis derivades de la seva contribució han estudiat el paper de l'habitatge en les desigualtats econòmiques. Un anàlisi interessant sobre la qüestió ha estat realitzat per Arundel (2017) per al cas britànic. Segons les seves conclusions, hi ha una tendència creixent en l'acumulació de riquesa immobiliària per a les cohorts de població més grans, però també divisions internes creixents en aquest grup.

11). Un 30% del jovent barceloní viu en llars amb sobrecàrrega de les despeses de l'habitatge; gairebé una quarta part del conjunt de la població de la ciutat i un exigu 7,4% de la població gran, el grup amb menor risc de patir-la.

Des d'una perspectiva metropolitana i en termes generals, la sobrecàrrega està molt més present entre les llars barcelonines que entre les del conjunt metropolità. I en particular, el jovent experimenta en major mesura aquest enorme pes de les despeses de l'habitatge. La taxa de sobrecàrrega és significativament menor al conjunt de l'àrea metropolitana (24%). El context d'alça de preus diferencial entre el centre i la perifèria metropolitana amb el que s'ha iniciat la secció ajuda a entendre perquè a la capital metropolitana hi ha més llars amb població jove afectades per unes despeses de l'habitatge excessives.

Taula 11. Taxa de sobrecàrrega de les despeses de l'habitatge (incloent amortitzacions) segons grups d'edat. Total població. Barcelona i àrea metropolitana de Barcelona, 2016-2017

	<i>Barcelona</i>	<i>Àrea metropolitana de Barcelona</i>
<i>Menors de 16 anys</i>	17,1	18,6
<i>De 16 a 29 anys</i>	29,8	24,0
<i>de 30 a 64 anys</i>	18,6	17,0
<i>De 65 i més anys</i>	7,4	6,0
<i>Total</i>	17,7	16,2

Font: IERMB, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

L'emancipació vindria a augmentar de manera molt considerable el sobrecost de l'habitatge. Més de la meitat de la població jove emancipada de la ciutat de Barcelona fa front en l'actualitat a una sobrecàrrega de les despeses de l'habitatge (taula 12). Viure a l'habitatge de la família d'origen redueix la taxa al 15%; abandonar la llar parental per desenvolupar un projecte residencial propi representa per al 55% de la població jove haver de destinar més del 40% dels ingressos a l'habitatge. El sobreesforç en emancipar-se és molt més pronunciat a la ciutat que al conjunt metropolità on la població jove emancipada amb sobrecàrrega representen el 47%.

Taula 12. Taxa de sobrecàrrega de les despeses de l'habitatge (incloent amortitzacions) segons emancipació. Població 16 a 29 anys. Barcelona i àrea metropolitana de Barcelona, 2016-2017

	Barcelona	Àrea metropolitana de Barcelona
No emancipat	15,2	14,4
Emancipat	55,1	47,0
Total	29,8	24,0

Font: IERMB, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

S'observa així l'enorme esforç econòmic que suposa per a la població jove l'emancipació residencial, factor que pot incidir en la presa de decisions del jovent per abandonar la llar d'origen. Des d'una perspectiva de racionalitat econòmica, per tant, no és estrany que el jovent postergui la transició residencial tenint en compte aquest factor (Echaves, 2017), però també d'altres com la inseguretat residencial que proporciona el lloguer (Módenes i Botelho, 2017) o, com es veurà més endavant, la precarització de les seves condicions de vida a les que han de fer front un cop es decideix abandonar la llar parental²⁶.

3.3. L'habitatge com amplificador de la desigualtat

Vista la rellevància de les despeses destinades a l'habitatge sobre les llars joves on elevats costos es combinen amb baixos ingressos cal aprofundir-hi investigant la incidència que poden arribar a tenir en l'accentuació de la desigualtat i la pobresa. Les despeses destinades a l'habitatge poden afectar a la situació econòmica de les llars, limitant la capacitat d'accedir a béns i serveis necessaris. L'enfocament de la pobresa induïda per les despeses de l'habitatge —*housing-cost-induced poverty*— està àmpliament estès en les anàlisis sobre pobresa que es realitzen al Regne Unit (Stephens et al., 2010; Tunstall et al., 2013). Eurostat, a partir de la *Income and living conditions survey* (EU-SILC), també ofereix un indicador de pobresa considerant els costos de l'habitatge. Tenint com a referència aquesta perspectiva d'anàlisi i amb l'objectiu de mesurar l'efecte de les despeses de l'habitatge sobre les condicions de vida s'ha construït un indicador complementari a la taxa de risc de pobresa: la taxa de risc de pobresa després de les despeses de l'habitatge.

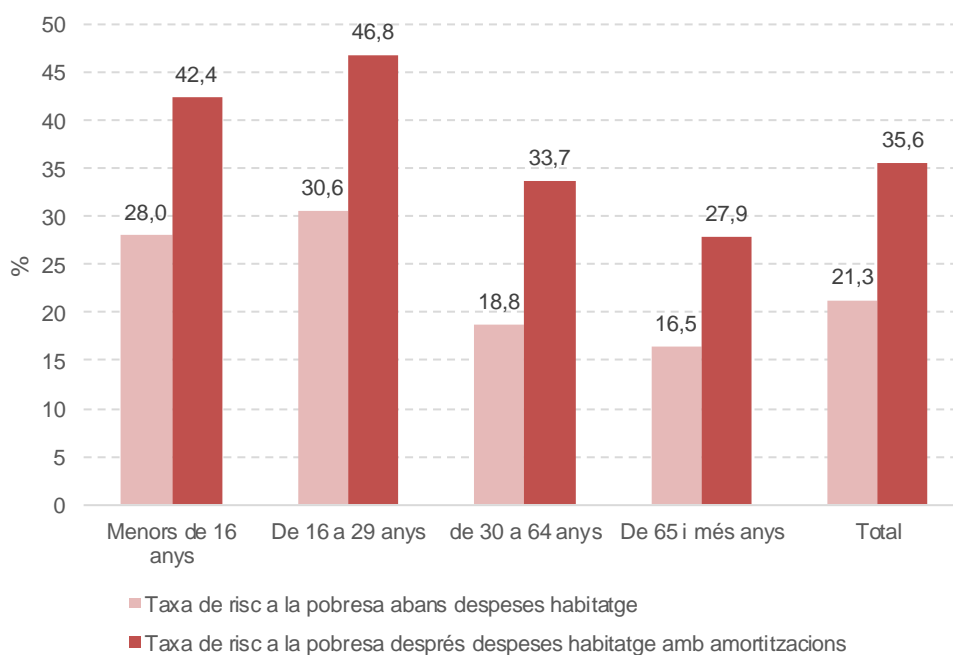
De la inclusió de les despeses de l'habitatge en la mesura de la pobresa i de la seva incidència en les llars amb població jove es poden extreure diverses conclusions. En

²⁶ Caldria ampliar els factors que incideixen en el retard de l'emancipació. En aquest sentit, les anàlisis i proposta de Moreno (2012) resulta interessant en la mesura que parla d'una matriu explicativa complexa que precisa de la incorporació de factors estructurals i institucionals com la inseguretat i les precàries condicions laborals de la població jove, el difícil accés a l'habitatge, la manca de polítiques de joventut i escassetat de despesa social adreçada a aquest col·lectiu pròpia d'un règim de benestar familista que ha reforçat el paper de la família com a proveïdor de benestar per als joves sobre el pilar de la solidaritat intergeneracional. Tots aquests factors incidirien de manera crucial en el retard de l'emancipació com a estratègia per evitar la precarització de les condicions de vida en realitzar la transició residencial.

primer lloc, la població jove continua essent la que pateix un major risc de pobresa després de considerar els costos de l'habitatge. El risc de pobresa entre el jovent passa del 30,6% al 46,8% (gràfic 17). Una segona idea a remarcar és que l'increment del risc de pobresa entre el jovent en contemplar les despeses, que arriba a 16 punts, és la més alta de tots els segments de població. Per al conjunt de la població l'augment és de poc més 14 punts. Els que menys veuen créixer la pobresa per l'habitatge és la població gran, gràcies a una menor pressió econòmica de les despeses residencials per la hegemonia de la propietat i la manca generalitzada d'hipoteques.

Els resultats obtinguts d'aquesta anàlisi permeten aportar més evidència sobre el diferent greuge que pateix la població jove barcelonina respecte la resta de grups d'edat. En aquest cas, afegint a la matriu l'habitatge i les despeses associades per al seu accés i manteniment en condicions dignes. La situació que pateix el jovent no ha de sorprendre tenint en compte la concurrència de factors negatius que l'afecten de manera distintiva. En un context d'altres taxes d'atur, precarització creixent de l'ocupació i augment accelerat del preu dels habitatges, sobretot del lloguer, la població jove està patint de manera especial una minva de les condicions de vida, ja resideixi amb algun dels seus progenitors o s'hagi emancipat de la llar parental.

Gràfic 16. Taxes de risc a la pobresa abans i després de les despeses de l'habitatge (incloent amortitzacions). Total població. Barcelona, 2016-2017

Font: IERMB, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

L'emancipació, degut a l'elevada proporció de renda que s'ha de destinar a pagar les despeses per accedir i mantenir l'habitatge, al que s'afegeixen uns ingressos exiguos per una incorporació en precari al mercat laboral, pot empitjorar les condicions de vida. Una clara mostra d'aquesta incidència sobre les condicions de vida són els seus efectes sobre el risc de pobresa. Tal com algunes investigacions han evidenciat (Aassve et al., 2006, 2007; Parisi, 2008; Marí-Klose, 2010), emancipar-se suposa un augment del risc de pobresa per al jovent²⁷. En el cas de la població jove barcelonina, les dades permeten corroborar aquest fenomen (taula 13). La població jove que roman a casa amb algun dels progenitors presenta una taxa de pobresa gairebé deu punts inferior que el conjunt del jovent. En canvi, per als emancipats, el risc s'eleva fins al 46,6%, més de quinze punts. Incloure les despeses de l'habitatge encara presenta un panorama més punyent. Quan es tenen en compte les despeses de l'habitatge el risc de pobresa passa del 36% dels no emancipats al 66%, una diferència de trenta punts i de vint respecte el total del jovent. Això vol dir que dos de cada tres joves emancipats serien pobres un cop es descomptessin dels seus ingressos les despeses de l'habitatge.

Taula 13. Taxes de risc a la pobresa abans i després de les despeses de l'habitatge (incloent amortitzacions) segons emancipació. Població 16 a 29 anys. Barcelona, 2016-2017

	<i>Taxa de risc a la pobresa abans despeses habitatge</i>	<i>Taxa de risc a la pobresa després despeses habitatge (Incloent amortitzacions)</i>
<i>No emancipat</i>	21,1	35,9
<i>Emancipat</i>	46,6	65,9
<i>Total</i>	30,6	46,8

Font: IERMB, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

De la mateixa manera que el risc de patir pobresa monetària incrementa amb l'emancipació residencial, la incapacitat per poder accedir a béns bàsics i participar en activitats considerades necessàries també s'agreuja en iniciar un projecte residencial independent als dels progenitors (taula 14). La taxa de privació material augmenta en més de deu punts, passant del 16,7% al 27,3% entre no emancipats i emancipats. Un salt de significativa importància també es produeix en considerar situacions més greus de privació recollides per la privació material severa. Mentre que el 3% de la població

²⁷ Hi ha també evidència empírica que apunta el contrari. Anàlisis d'Ayllón (2009 i 2015) per a Espanya i Valls (2018) per a Catalunya mostren taxes de pobresa superiors entre no emancipats. Possibles explicacions a aquestes diferències es podrien trobar en diferents aspectes que van del període analitzat (previ a l'època de crisi i a l'alça de les taxes de pobresa entre el jovent espanyol des de l'inici de la sèrie històrica (com s'ha mostrat a la introducció de l'informe) com és el cas de les anàlisis d'Ayllón, passant pels càlculs de les taxes de pobresa i d'emancipació tant en les anàlisis d'Ayllón i Valls degut a la utilització de fonts de dades diferents, com és el cas de Valls que fa servir les dades d'ingressos corresponents a l'Enquesta de joventut de Catalunya 2017, fins a la consideració d'unitats territorials diferents: Espanya, Catalunya i la ciutat de Barcelona en el cas del present informe.

jove que roman a la llar parental pateix aquesta vessant de l'exclusió, l'emancipació implica un augment del risc de patir-la de més de quatre punts, afectant al 7,4% d'aquest segment del jovent barceloní. I aquests també són més pobres, segons l'alça de la intensitat de la privació.

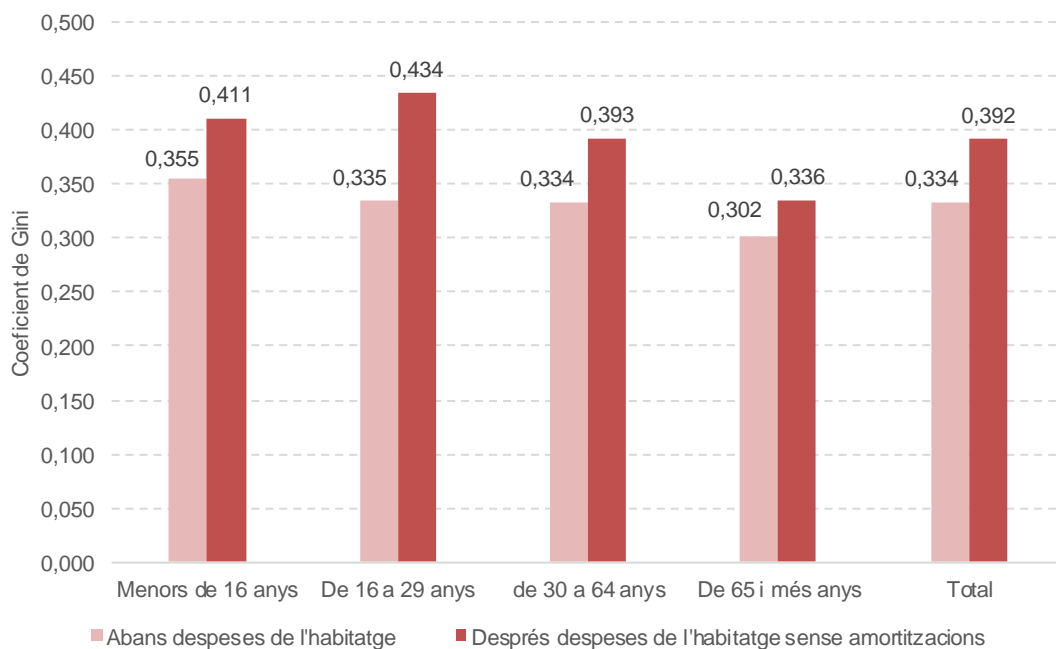
Taula 14. Taxes de privació material i intensitat de la privació (mitjana) segons emancipació. Població de 16 a 29 anys. Barcelona, 2016-2017

	<i>Taxa de privació material (3 o més ítems) (%)</i>	<i>Taxa de privació material severa (4 o més ítems) (%)</i>	<i>Intensitat de la privació (mitjana)</i>
<i>No emancipat</i>	16,7	2,9	3,19
<i>Emancipat</i>	27,3	7,4	3,29
<i>Total</i>	20,8	5,5	3,29

Font: IERMB, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

Però d'igual manera que els costos associats a l'habitatge tenen conseqüències en les condicions de vida produint-ne un clar empitjorament entre el jovent, accentuat quan inicien el seu projecte residencial independent, també repercuteix sobre la desigualtat. Un cop són descomptats els costos de l'habitatge dels ingressos de les llars la desigualtat expressada a partir del coeficient de Gini s'intensifica de manera notable entre la població jove barcelonina i ho fa en major mesura que per un altre grup poblacional (gràfic 18). Del 0,335 passa al 0,434, La desigualtat entre la població jove creix un 30% fins al 0,434, mentre que al conjunt de la població ho fa un 17,5% fins al 0,397. L'agudització de la desigualtat entre el jovent suposa superar en desigualtat als infants menors de 16 anys que sense tenir en compte els costos de l'habitatge són el grup més desigual (de 0,355 passa a 0,411). Aquestes dades posen de manifest que el cost de l'habitatge té un impacte heterogeni sobre les economies de les llars on viu la població jove reduint especialment les rendes que resten disponibles a les llars amb menys ingressos. La distància entre els ingressos de l'últim percentil de renda i el primer (P90/P10) passa del 5,06 al 13,46, la de l'últim i la mediana (P90/P50) del 2,19 al 2,69 i la de la mediana al primer percentil (P50/P10) del 2,31 al 5,05. Per tant, són les llars amb rendes més baixes les que es veuen especialment perjudicades per l'elevat cost de l'habitatge i les separa encara més de les llars dels estrats superiors de renda.

Gràfic 17. Coeficient de Gini abans i després de les despeses de l'habitatge (sense incloure amortitzacions) segons grups d'edat. Total població. Barcelona, 2011 i 2016-2017

Font: IERMB, Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida, 2016-2017 (dades provisionals), a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

CONCLUSIONS

En el present informe s'ha tractat d'aprofundir en les condicions de vida de la població jove de la ciutat de Barcelona. Aquests tipus d'anàlisis han prioritzat altres segments de població com ara els infants o la població gran, col·lectius que tradicionalment presentaven majors nivells de vulnerabilitat. Però tal i com s'ha mostrat en les seccions inicials de l'informe, des d'una perspectiva comparada, aquesta situació ha canviat en els darrers anys com a resultat de factors econòmics estructurals i conjunturals, empitjorant de manera creixent les condicions de vida del jovent fins a situar-lo actualment com un dels col·lectius més vulnerables de la ciutat.

Les anàlisis realitzades han permès constatar que el context urbà barceloní no és una excepció pel que fa a l'elevada vulnerabilitat de la població jove. Entre el jovent continua estenent-se el risc de pobresa, tot i que les seves formes més extremes s'han reduït en el període post-crisi. Això no ha evitat que la població jove sigui essent el col·lectiu que presenta actualment les taxes de pobresa moderada, severa i extrema més altes, entre el que la privació material presenti nivells més elevats, així com el major risc de pobresa o exclusió social.

Per explicar aquesta situació, la integració al mercat laboral esdevé clau. A partir d'alguns indicadors bàsics s'ha constatat que la recuperació de l'activitat econòmica i l'ocupació no afavoreix la població jove en la mateixa mesura que altres grups de població. Per al jovent, aquesta recuperació està essent en precari, amb taxes d'atur relativament elevades, i nivells de temporalitat i parcialitat molt per sobre de la resta de la població activa. Però també és important la relació amb l'activitat econòmica al si de les llars de la qual formen part. Aquest segment de població és el que amb més freqüència viu en llars amb molt baixa intensitat laboral. Essent la població jove un dels col·lectius que més depèn dels ingressos per la via de l'ocupació laboral, no és estrany, per tant, que davant una integració laboral precària o inexistent el nivell de vulnerabilitat hagi assolit els nivells vistos en aquest informe.

Més enllà de la posició desfavorable respecte a la resta de població, les anàlisis corroboren la importància d'entendre el jovent des de la seva heterogeneïtat. Els nivells de vulnerabilitat no són els mateixos per a tot el col·lectiu, tal com mostren les diferents taxes de pobresa segons sexe, edat, lloc de naixement, relació amb l'activitat, classe social o situació en relació a la transició residencial, però també la desigualtat

de rendes. Un aspecte positiu d'aquesta desigualtat és la tendència a la baixa que presenta com a conseqüència de la recuperació econòmica, el que ha repercutit de manera positiva entre els estrats inferiors, però no en la mesura que ho ha fet entre els superiors, el que dibuixa un panorama de eixamplament de la distància entre els estrats de renda inferiors i superiors. Es tracta d'una recuperació a dues velocitats (com a mínim) del jovent barceloní que representa un repte per a les administracions públiques per tal d'evitar la configuració d'una ciutat polaritzada des de les etapes inicials del cicle vital.

La vulnerabilitat de la població jove de la ciutat de Barcelona es veu agreujada per un sistema residencial que perjudica les condicions de vida i augmenta la desigualtat. El lloguer privat està guanyant pes en les últimes dècades entre àmplies capes de la població i entre el jovent, concretament, s'està erigint en la forma de tinença majoritària, i la via d'accés quasi exclusiva a l'emancipació residencial. I ho fa en el marc d'unes condicions definides pels elevats preus, la inseguretat residencial afavorida per una legislació contrària a l'estabilitat residencial i a la contenció de rendes, i unes condicions laborals precàries. Tot plegat dibuixa un panorama de fort impacte de l'habitatge i les despeses requerides per al seu manteniment en les economies domèstiques de les llars amb joves. Les rendes del lloguer representen gairebé la meitat dels seus ingressos i la sobrecàrrega és clarament més elevada entre la població jove, sobretot si s'han emancipat.

Els efectes del impacte de l'habitatge sobre el jovent es trasllada al seu risc de patir pobresa i eixampla la desigualtat un cop es descompten les despeses destinades a aquest fi. Els reafirma com el col·lectiu amb major risc de pobresa i com el que pateix un major increment d'aquest risc en considerar-se les despeses de l'habitatge. La transició residencial empitjora encara més les condicions de vida, ja que augmenta de manera considerable el risc de pobresa i la privació material. Les seves conseqüències sobre la desigualtat són també significatives passant a ser el grup de població amb més desigualtat de rendes. Per tant, davant l'amenaçadora perspectiva d'haver de fer front a la transició residencial no és estrany que una part majoritària del jovent barceloní opti per romandre a la llar d'origen a l'espera de reunir les condicions idònies per emancipar-se sense sofrir una minva tan important de les seves condicions de vida.

En conclusió, les anàlisis realitzades han fet palès la necessitat de parar atenció sobre les condicions de vida i desigualtat interna de la població jove. Un context advers en els camps laboral i residencial, en el que la precarietat sembla el denominador comú i

que en entorns urbans, com el del municipi de Barcelona, s'agreuja especialment entre els més vulnerables. Tot plegat exigeix realitzar un seguiment continuat de la seva situació i implementar polítiques adreçades a millorar les seves condicions de vida, tot i les limitacions del marc de l'administració local per desenvolupar mesures que contrarestin els efectes d'aquestes dinàmiques precaritzants. Reduir la pobresa i la desigualtat entre el jovent suposaria fer-ne menys insegures i precàries les transicions a l'etapa adulta, la qual cosa repercutiria sobre altres aspectes vitals relacionats amb aquesta transició, com la definició de projectes reproductius (Esteve et al., 2016) i tindria ressò també en el conjunt de la societat des de les perspectives demogràfiques i de sostenibilitat de l'Estat de benestar (Gentile, 2013). Actuar per reduir la pobresa i desigualtat entre la població jove implica, per tant, intervenir sobre un dels pilars bàsics que contribuirà a definir el futur de Barcelona.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Ajuntament de Barcelona (1992). *Els joves de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.
- Ajuntament de Barcelona (1997). *Joves de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.
- Ajuntament de Barcelona (2015). *Enquesta de Joves de Barcelona 2015*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Àrea de Drets Socials.
- Ajuntament de Barcelona i Cambra de Comerç de Barcelona (2017). *Informe Observatori de Barcelona 2017*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona i Cambra de Comerç de Barcelona.
- Andrews, D., i Caldera Sánchez, A. (2011). Drivers of Homeownership Rates in Selected OECD Countries. *OECD Economics Department Working Papers*, N° 849, OECD Publishing.
- Aassve, A., Iacovou, M., i Mencarini, L. (2006). Youth poverty and transition to adulthood in Europe. *Demographic Research*, 15(December 2006), 21–50.
- Aassve, A., Davia, M. A., Iacovou, M., i Mazzucco, S. (2007). Does leaving home make you poor? Evidence from 13 European Countries. *European Journal of Population*, 23(3–4), 315–338.
- Arundel, R. (2017). Equity Inequity: Housing Wealth Inequality, Inter and Intra-generational Divergences, and the Rise of Private Landlordism. *Housing, Theory and Society*, 34(2), 176–200.
- Ayllón, S. (2009). Poverty and living arrangements among youth in Spain, 1980-2005. *Demographic Research*, 20, 403–434.
- Ayllón, S. (2015). Youth Poverty, Employment, and Leaving the Parental Home in Europe. *Review of Income and Wealth*, 61(4), 651–676.
- Boada, M. i Isach, M. (2003). *Informe sobre la realitat de la joventut a la ciutat de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.
- Boltanski, L., i Chiapello, È. (2002). *El nuevo espíritu del capitalismo*. Madrid: Akal.
- Bosch Meda, J. (2017). La relación entre política de vivienda y emancipación residencial de la juventud Europea. *Papers*, 102(1), 107–141.
- Casal, J. (1996). Modos emergentes de transición a la vida adulta en el umbral del siglo XXI: Aproximación sucesiva, precariedad y desestructuración. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 75, 295–316.
- Coulter, R. (2018). Parental background and housing outcomes in young adulthood. *Housing Studies*, 33(2), 201–223.
- Doling, J., i Ford, J. (eds.) (2003). *Globalisation and home ownership. Experiences in eight member states*. Delft: Delft University Press.
- Echaves, A. (2017). El difícil acceso de los jóvenes al mercado de vivienda en España: precios, regímenes de tenencia y esfuerzos. *Cuadernos de Relaciones Laborales*, 35(1), 127–149.
- Esteve, A., Devolder, D., i Domingo, A. (2017). La infecundidad en España: tic-tac, tic-tac, tic-tac!!! *Perspectives Demogràfiques*, Centre d'Estudis Demogràfics, núm. 1.

- Fahmy, E. (2007). Poverty and youth transitions in Europe: an analysis of the European Communities Household Panel. En H. Colley, B. Hoskins, T. Parveva, i P. Boetzelen (eds.), *Social Inclusion for Young People: Breaking Down the Barriers* (pp. 43–56). Strasbourg: Council of Europe.
- Gentile, A. (2013). *Emancipación juvenil en tiempos de crisis. Un diagnóstico para impulsar la inserción laboral y la transición residencial*. Madrid: Fundación Alternativas.
- Iacovou, M., i Aassve, A. (2007). *Youth poverty in Europe*. York: Joseph Rowntree Foundation.
- Köppe, S. (2018). Passing it on: inheritance, coresidence and the influence of parental support on homeownership and housing pathways. *Housing Studies*, 33(2), 224–246.
- Laparra, M. (2006). *La construcción del empleo precario*. Madrid: Fundación FOESSA.
- Leal, J. i Cortés, L. (2005). Característiques del parquet de vivendes de la Comunitat de Madrid. Madrid: Comunitat de Madrid, Consejería de Economía e Innovación Tecnológica.
- Lennartz, C., Arundel, R., i Ronald, R. (2016). Younger adults and homeownership in Europe through the Global Financial Crisis. *Population, Space and Place*, 22, 823–835.
- Llei 33/2010, de l'1 d'octubre, de polítiques de joventut, *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 5731, de 8 d'octubre de 2010, 73822-73843.
- Marí-Klose, P. (2010). Emancipación y riesgo de pobreza: imágenes y contrafactuales. In *Jóvenes y riesgos. ¿Unas relaciones ineludibles?* Barcelona: Bellaterra.
- Módenes, J. A., i Botelho-Azevedo, A. (2017). Más alquiler, ¿también más inseguridad residencial? Nuevas tendencias en los hogares jóvenes españoles tras la crisis. *Revista de Estudios de Juventud*, 116, 95–109.
- Moreno, A. (2012). The transition to adulthood in Spain in a comparative perspective: The incidence of structural factors. *Young*, 20(1), 19–48.
- Moreno, A., López, A., i Segado, S. (2012). *La transició dels joves a la vida adulta*. Barcelona: Obra Social "La Caixa."
- Navarro-Varas, L. i Porcel, S. (2018). Pobreza i infàncies desiguals a la ciutat de Barcelona. Bellaterra: Ajuntament de Barcelona i IERMB.
- McKee, K. (2012). Young People, Homeownership and Future Welfare. *Housing Studies*, 27(6), 853–862.
- Observatori Català de la Joventut. (2018). *Situació laboral de les persones joves a Catalunya*. 3er trimestre de 2018. Barcelona: Observatori Català de la Joventut.
- Parisi, L. (2008). Leaving home and the chances of being poor: The case of young people in Southern European countries. *Labour*, 22, 89–114.
- Piketty, T. (2014). *El capital al segle XXI*. Barcelona: RBA.
- Poggio, T. (2012). The housing pillar of the Mediterranean welfare regime: relations between home ownership and other dimensions of welfare in Italy. En R. Ronald i M. Elsinga (eds.) *Beyond home ownership. Housing, welfare and society*. Oxon: Routledge.
- Politikon. (2017). *El muro invisible*. Barcelona: Debate.
- Porcel, S., Gumà, J., Clapés, J. (2009). *Condicions de vida i hàbits de la població jove de la província de Barcelona*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

- Porcel, S., i Gumà, J. (2014). L'estructura social juvenil a Catalunya: una anàlisi de la diversitat de la vulnerabilitat social entre els joves catalans. *Revista Catalana de Sociologia*, 29, 23–34.
- Porcel, S., Navarro-Varas, L., Antón-Alonso, F. i Cruz, I. (2018). La suburbanització de la pobresa com a efecte metropolità de la gentrificació: el cas de Barcelona. *Papers. Regió Metropolitana de Barcelona*, 60, 94-113.
- Prieto, C., Arnal, M., Caprile, M., i Potrony, J. (2009). *La calidad del empleo en España: una aproximación teórica y empírica*. Madrid: Ministerio de Trabajo e Inmigración.
- Ramon, A. i Sintés, E. (2002). *Condicions de vida dels joves de la província de Barcelona*. Barcelona: Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona.
- Ronald, R., i Elsinga, M. (eds.) (2012). *Beyond home ownership. Housing, welfare and society*. Oxon: Routledge.
- Ronald, R., i Lennartz, C. (2018). Housing careers, intergenerational support and family relations. *Housing Studies*, 33(2), 147–159.
- Salvador, A. (1998). *Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona 1995. Condicions de vida dels joves de la regió metropolitana de Barcelona*. Barcelona: Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona.
- Sennet, R. (2006). *La corrosión del carácter: Las consecuencias personales del trabajo en el nuevo capitalismo*. Barcelona: Anagrama.
- Serracant, P. (coord.) (2018). *Enquesta a la joventut de Catalunya 2017*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.
- Serracant, P. i Estivill, J. (2017). *Estat de la joventut 2016*. Barcelona: Observatori Català de la Joventut.
- Serracant, P. i Fabra, S. (2013). La joventut en temps de crisi: una mirada global a l'evolució de les trajectòries juvenils a Serracant, P. (coord.) *Enquesta a la joventut de Catalunya 2012: Les diferents vivències de la joventut (vol. 2)*, 383–411. Barcelona: Departament de Benestar Social i Família, Generalitat de Catalunya.
- Standing, G. (2013). *El precariado*. Barcelona: Pasado y Presente.
- Stephens, M., Fitzpatrick, S. i Wallace, A. (2010). Study on Housing Exclusion: Welfare Policies, Housing Provision and Labour Markets: Country Report for the United Kingdom. Brussels: European Commission.
- Tunstall, R., Bevan, M., Bradshaw, J., Croucher, K., Duffy, S., Hunter, C., Jones, A., Rugg, J., Wallace, A., i Wilcox, S. (2013). *The Links Between Housing and Poverty: An Evidence Review*. York: Joseph Rowntree Foundation.
- Valls, F. (2018). Ingressos i despeses. La situació econòmica de les persones joves. En P. Serracant (coord.), *Enquesta a la joventut de Catalunya 2017*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

ANNEX METODOLÒGIC

Les Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida (EMCV)

Les *Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida* (EMCV) constitueixen actualment la font de dades de referència en matèria d'ingressos i de condicions de vida per l'àmbit metropolità de Barcelona. Aquesta nova font de dades substitueix, per tant, la que fins ara havia estat la referent en aquest àmbit territorial, l'*Enquesta de condicions de vida i hàbits de població* (ECVHP), també coneguda com l'"Enquesta Metropolitana"²⁸. Les EMCV es construeixen a partir de les dades que ofereix l'*Enquesta de condicions de vida* (ECV), una operació de periodicitat anual realitzada per l'INE des de 2004 i ampliada a Catalunya per l'Idescat i l'IERMB des de 2016. El mètode d'elaboració de les EMCV ha estat dissenyat i desenvolupat conjuntament per l'IERMB i l'Idescat. Aquest mètode es basa en la suma de mostres (*data pooling*) de dues edicions consecutives de l'ECV, incorporant els procediments pertinents per construir una mostra estrictament transversal (re)calibrada per les diferents corones metropolitanes que conformen l'àmbit metropolità. Aquesta operació s'emmarca en l'actuació anomenada *Estimació territorial de l'Enquesta de condicions de vida*, reconeguda en el Pla Estadístic de Catalunya 2017-2020.

Descripció dels principals conceptes i indicadors

Coefficient de Gini: El Coeficient de Gini mesura el grau de desigualtat en la distribució d'una variable contínua i s'utilitza generalment per mesurar la desigualtat econòmica. Els valors del coeficient se situen en el rang entre 0 i 1. El valor 0 faria referència a desigualtat nul·la en una societat determinada (tothom tindria el mateix nivell d'ingressos), mentre que el valor 1 remetria a una societat amb desigualtat màxima.

Despeses totals de l'habitatge (amb amortització): Inclouen el lloguer (en cas que l'habitatge estigui llogat), els interessos i l'amortització de l'hipoteca (en cas que l'habitatge sigui de propietat amb pagaments pendents) i d'altres despeses associades al manteniment de l'habitatge (comunitat, aigua, electricitat, gas, assegurança del continent, algunes taxes i impostos municipals). Per a la població amb l'habitatge en propietat amb pagaments pendents, s'ha realitzat un exercici d'estimació de les despeses relatives a assegurances, comunitat i taxes i impostos municipals.

²⁸ De l'ECVHP s'han realitzat fins a 6 edicions amb una periodicitat quinquennal entre 1985 i 2011.

Intensitat de la privació material: Es defineix com la mitjana del nombre d'ítems de privació material de la població materialment privada (3 o més ítems).

Intensitat de risc de pobresa: L'índex d'intensitat de risc de pobresa és la distància mediana de la població pobre respecte al llindar de pobresa. Es calcula dividint, la diferència entre els ingressos medians de la població en risc de pobresa i el llindar de risc de pobresa, pel llindar de pobresa.

Llars amb intensitat de treball molt baixa: La intensitat de treball a la llar es calcula dividint la suma total de mesos treballats pels membres en edat activa de la llar per la suma total dels mesos en què aquests membres de la llar poden treballar durant l'any 2010. Les persones en edat activa són definides com els individus d'entre 18 a 59 anys que no són nens dependents²⁹. La intensitat de treball es mesura en valors que van del 0 a l'1 i es considera molt baixa quan se situa en valors iguals o inferiors a 0,20. La taxa de població que viu a llars amb intensitat de treball molt baixa es calcula sobre la població de 0 a 59 anys.

Renda disponible de la llar: Són els ingressos nets rebuts durant l'any anterior a la realització de l'enquesta pels membres de la llar. Formen part de la renda els ingressos per treball per compte d'altri, els guanys o pèrdues del treball per compte propi, les prestacions socials, les rendes del capital i de la propietat, els ingressos de plans de pensions privats, les transferències rebudes i pagades entre llars, els ingressos rebuts pels menors, i el resultat de la declaració de l'IRPF. No s'inclouen les components no monetàries, llevat del cotxe d'empresa.

Renda disponible per unitat de consum i per persona: La renda per unitat de consum es calcula per tenir en compte economies d'escala a les llars. S'obté dividint la renda total de la llar entre el nombre d'unitats de consum. Les unitats de consum es calculen utilitzant l'escala de l'OCDE modificada, que concedeix un pes de 1 al primer adult, un pes de 0,5 a la resta d'adults i un pes de 0,3 als menors de 14 anys. Una vegada calculada la renda per unitat de consum de la llar s'adjudica aquest valor a cadascun dels seus membres. La renda per unitat de consum de les persones (o ingressos equivalents de la persona) s'utilitza en el càlcul de mesures de risc de pobresa.

La renda neta per persona de la llar, en canvi, es calcula dividint la renda de la llar pel nombre de membres.

²⁹ Nens dependents són els individus de 0 a 15 anys o els de 16 a 24 anys si són inactius i viuen almenys amb un progenitor o tutor.

Taxa de privació material: La taxa de privació material es defineix com el percentatge de població que presenta una mancança forçada d'almenys 3 dels 9 ítems que conformen la privació material.

Els 9 ítems que es consideren són: 1) Pagar sense endarreriments rebuts de l'habitatge o de compres ajornades; 2) Capacitat per anar de vacances almenys una setmana a l'any; 3) Capacitat per realitzar un àpat de carn, pollastre o peix (o l'equivalent vegetarià) almenys cada dos dies; 4) Capacitat per afrontar despeses imprevistes (la quantitat fixada correspon amb el llindar de pobresa mensual de l'any anterior); 5) Poder mantenir l'habitatge a una temperatura adient 6) Poder permetre's un telèfon (incloent telèfon mòbil); 7) Poder permetre's una TV en color; 8) Poder permetre's una rentadora i 9) Poder permetre's un cotxe.

Taxa de privació material severa: La taxa de privació material severa es defineix com el percentatge de població que presenta una mancança forçada d'almenys 4 dels 9 ítems que conformen la privació material.

Taxa de risc a la pobresa: La taxa de risc a la pobresa és el percentatge de població amb ingressos anuals per unitats de consum inferiors al llindar de pobresa de l'àmbit territorial de referència. S'ha considerat com l'àmbit territorial de referència la ciutat de Barcelona.

Taxa de risc a la pobresa després de despeses de l'habitatge (incloent amortització): La taxa de risc a la pobresa després de despeses de l'habitatge és el percentatge de població amb ingressos anuals per unitats de consum, una vegada descomptades les despeses anuals d'habitatge, inferiors al llindar de pobresa de l'àmbit territorial de referència. S'ha considerat com l'àmbit territorial de referència la ciutat de Barcelona.

Taxa de risc a la pobresa en el treball: la taxa de pobresa en el treball expressa la proporció de persones de 18 a 64 anys dins d'un territori que, estant ocupades, es troben en risc de pobresa, sobre el total de població de 18 a 64 anys que ha treballat un mínim de 6 mesos durant l'any anterior a l'enquesta.

Taxa de risc de pobresa o exclusió social (AROE): Aquest indicador recull la proporció de població que es troba o bé en situació de risc a la pobresa, o bé en situació de privació material severa, o bé que viu en llars amb intensitat de treball molt baixa.

